בע"ה

גליון ח | ט'-ט"ו אדר

לְשִׁקּוּד

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת כִּי־תִשָּׂא תשפ"ה

נ"ך: דבהי"ב פרקים ל"ה–ל"ו, יהושע א–ה

(עם מאמרים מרבינו שליט"א לפרקי הנ"ך)

משנה: מסכת בבא־בתרא פרק ו'

גליון מיוחד

לְגֶמְרָה שֶׁל תּוֹרָה

מזל טוב מזל טוב!

הקדמת המערכת

"אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר מְזוּזוֹת פִּתָחָי" (משלי ח, לד).

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לסיים את הנ"ך בפעם השניה במסגרת הלמוד היומי כתקנת מורנו ורבינו שליט"א. יהי־רצון שהלמוד המשותף בפעם השלישית – הקובעת חזקה – יפעל התקשרות, התחברות וקירוב הדעת ("אין דעת אלא תורה") בין כל אנ"ש ויפעל נחת־רוח, שמחה רבה, בריות גופא ונהורא מעליא לרבינו שליט"א.

הרה"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א אמר "פעם כל ההתחלות היו מפסח, און היינט [וכעת]"... ולא סיים. וביאר הרה"ק מוהרנ"ת זיע"א בלקוטי־הלכות (הלכות ברכת־הריח ד, כה), כי כוונתו שכעת כל ההתחלות הן מפורים. מתאים הדבר, אם כן, לסיים את הנ"ך בי' אדר ולהתחילו מחדש בי"א בו – "הדור קבלוה", לחזור על התורה, החל מימי הפורים...

ב"ה, גם הגליון השבועי מתחדש ולובש חג לכבוד האירוע – ולכבוד הלומדים החדשים הרבים שבאים לשקד על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום...

כמה וכמה הוספות וחדושים נאים בגליון: "הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ", מ־28 עמודים בשבוע התרחבנו ל־32 (תמיד בכפולה של 4, למען הנוחות בהדפסה כחוברת); עיצוב מחודש ומרענן; וגולת הכותרת – **מאמר קצר על כל פרק מאת רבינו שליט"א, שנכתב במיוחד ללימוד הנ"ך היומי** (ישר כח גדול **לרה"ח איתיאל גלעדי שליט"א** על העריכה בלחץ זמן...). בגליון זה מופיעים על ראשית פרקי ספר יהושע מאמרים נוספים, קצרים ומעובדים, אותם ליקט ועיבד משעורי וספרי רבינו **הרה"ח יוסי פלאי שליט"א** (שיחליפו – השבוע – את "המאמר השבועי") – ישר־חיליה!

בברכת סיום שמח ותחילה שמחה, למוד פורה ושבוע טוב ומבורך,

המערכת.

לקבלת העלון מדי שבוע באימייל, לתרומות, הערות והארות - פנו אל ozby208770@gmail.com

***

טבלת הלמוד לספר יהושע

י"א אדר - ה' ניסן תשפ"ה

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת־קדש
		י"א אדר יהושע א	**י"ב אדר** יהושע ב	**י"ג אדר** יהושע ג	**י"ד אדר** פורים יהושע ד	**ט"ו אדר** יהושע ה בבא־בתרא פ"ו
ט"ז אדר שושן־פורים יהושע ו	**י"ז אדר** יהושע ז	**י"ח אדר** יהושע ח	**י"ט אדר** יהושע ט	**כ' אדר** יהושע י'	**כ"א אדר** יהושע י"א	**כ"ב אדר** יהושע י"ב בבא־בתרא פ"ז
כ"ג אדר יהושע י"ג	**כ"ד אדר** יהושע י"ד	**כ"ה אדר** יהושע ט"ו	**כ"ו אדר** יהושע ט"ז	**כ"ז אדר** יהושע י"ז	**כ"ח אדר** יהושע י"ח	**כ"ט אדר** יהושע י"ט בבא־בתרא פ"ח
א' [ר"ח] ניסן יהושע כ'	**ב' ניסן** יהושע כ"א	**ג' ניסן** יהושע כ"ב	**ד' ניסן** יהושע כ"ג	**ה' ניסן** יהושע כ"ד		

נ"ך יומי – יום ראשון, ט' אדר
דברי־הימים ב' פרק ל"ה

(א) וַיַּעַשׂ יאשיהו יֹאשִׁיָּהוּ בִּירוּשָׁלַ͏ִם פֶּסַח לַיהוָ֖ה וַיִּשְׁחֲט֣וּ הַפֶּ֔סַח בְּאַרְבָּעָ֥ה עָשָׂ֖ר לַחֹ֥דֶשׁ הָרִאשֽׁוֹן׃ (ב) וַיַּעֲמֵ֤ד הַכֹּהֲנִים֙ עַל֙ מִשְׁמְרוֹתָ֔ם וַיְחַזְּקֵ֖ם לַעֲבוֹדַ֥ת בֵּית הוי׳׃ (ס) (ג) וַיֹּ֣אמֶר לַלְוִיִּ֗ם (המבונים) הַמְבִינִים֙ לְכָל יִשְׂרָאֵ֔ל הַקְּדוֹשִׁ֖ים לַיהוָ֑ה תְּנ֗וּ אֶת אֲרוֹן֙ הַקֹּ֣דֶשׁ בַּבַּ֔יִת אֲשֶׁ֣ר בָּנָ֔ה שְׁלֹמֹ֖ה בֶּן דָּוִ֣יד מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֑ל אֵ֣ין לָכֶ֤ם מַשָּׂא֙ בַּכָּתֵ֔ף עַתָּ֕ה עִבְד֖וּ אֶת הוי׳ אֱלֹהֵיכֶ֑ם וְאֶת עַמּ֖וֹ יִשְׂרָאֵֽל׃ (ד) (והכונו) וְהָכִ֙ינוּ֙ לְבֵ֣ית אֲבוֹתֵיכֶ֔ם כְּמַחְלְקוֹתֵיכֶ֖ם בִּכְתָ֣ב דָּוִ֣יד מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֑ל וּבְמִכְתַּ֖ב שְׁלֹמֹֽה בְּנֽוֹ׃ (ה) וְעִמְד֣וּ בַקֹּ֔דֶשׁ לִפְלֻגּ֖וֹת בֵּ֣ית הָאָב֑וֹת לַאֲחֵיכֶ֕ם בְּנֵ֥י הָעָ֖ם וַחֲלֻקַּ֥ת בֵּית אָ֖ב לַלְוִיִּֽם׃ (ו) וְשַׁחֲט֣וּ הַפֶּ֔סַח וְהִתְקַדְּשׁ֖וּ וְהָכִ֣ינוּ לַאֲחֵיכֶ֑ם לַעֲשׂ֥וֹת כִּדְבַר֙ הוי׳ בְּיַד מֹשֶׁ֔ה׃ (פ) (ז) וַיָּ֨רֶם יאשיהו יֹאשִׁיָּ֜הוּ לִבְנֵ֣י הָעָ֗ם צֹ֣אן כְּבָשִׂ֤ים וּבְנֵי־עִזִּים֙ הַכֹּ֣ל לַפְּסָחִ֔ים לְכָל הַנִּמְצָ֑א לִמְסַפַּ֣ר שְׁלֹשִׁ֗ים אֶ֚לֶף וּבָקָ֣ר שְׁלֹשֶׁ֔ת אֲלָפִ֖ים אֵ֥לֶּה מִרְכ֖וּשׁ הַמֶּֽלֶךְ׃ (ס) (ח) וְשָׂרָ֗יו לִנְדָבָה֙ לָעָ֣ם לַכֹּהֲנִ֔ים וְלַלְוִיִּ֖ם הֵרִ֣ימוּ חִלְקִיָּ֑ה וּזְכַרְיָ֥הוּ וְיחִיאֵ֖ל נְגִידֵ֣י בֵית הָאֱלֹהִ֑ים לַכֹּהֲנִ֕ים נָתְנ֥וּ לַפְּסָחִ֖ים אַלְפַּ֥יִם וְשֶׁ֣שׁ מֵא֣וֹת וּבָקָ֔ר שְׁלֹ֥שׁ מֵא֖וֹת׃ (ט) (וכונניהו) וְכָנַנְיָ֣הוּ וּשְׁמַעְיָ֣הוּ וּנְתַנְאֵ֔ל אֲחָ֖יו וַחֲשַׁבְיָ֣הוּ וְיעִיאֵ֑ל וְיוֹזָבָ֡ד שָׂרֵ֣י הַלְוִיִּם֩ הֵרִ֨ימוּ לַלְוִיִּ֜ם לַפְּסָחִ֗ים חֲמֵ֤שֶׁת אֲלָפִים֙ וּבָקָ֣ר חֲמֵ֣שׁ מֵא֔וֹת׃ (י) וַתִּכּ֣וֹן הָעֲבוֹדָ֔ה וַיַּעַמְד֥וּ הַכֹּהֲנִ֛ים עַל֩ עָמְדָ֨ם וְהַלְוִיִּ֜ם עַל֙ מַחְלְקוֹתָ֔ם כְּמִצְוַ֖ת הַמֶּֽלֶךְ׃

רש"י

ויעש יאשיהו בירושלים פסח. לפי שכל מלכי יהודה הרשעים לא עשו פסח כמשפטו:

תנו את ארון הקודש. לפי פשוטו שהעבירו מנשה ואמון את הארון וישימו תחתיו פסיליהם כדמוכח לעיל (ב' ל"ג) במנשה וישם פסל הסמל וגו' לפיכך צוה יאשיהו להושיבו וליתן הארון במקומו אשר בנה שלמה ורבותינו אמרו שאמר ללוים לגונזו שם:

אין לכם משא בכתף. זו טענה אחרת היא ותחילת מלה הוא שאמר להם אין לכם שום טורח משא בכתף מכל כלי בית ה' שתוכלו לומר משום טורח משא בכתף אין אנו יכולין לעבוד את ה' ועמו לפיכך מעתה עבדו את ה' אלהיכם בשיר ואת עמו ישראל לשחוט ולהפשיט פסחיהן כדמוכח למטה ושחטו הפסח והתקדשו וגו':

לפלגות. למחלוקת לעשות הפסח כהלכתו כדבר ה' ביד משה:

וירם יאשיהו לבני העם. דוגמא (מדבר י"ח) כן תרימו גם אתם לשון הפרשה:

לכל הנמצא. לכל ישראל הנמצאים הפריש צאן לפסחים:

למספר שלשים אלף. בין צאן בין כבשים בין עזים:

ובקר שלשת אלפים. לשלמי חגיגה:

(יא) וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכֹּהֲנִים מִיָּדָם וְהַלְוִיִּם מַפְשִׁיטִים: (יב) וַיָּסִירוּ הָעֹלָה לְתִתָּם לְמִפְלַגּוֹת לְבֵית אָבוֹת לִבְנֵי הָעָם לְהַקְרִיב לַיהוָה כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר מֹשֶׁה וְכֵן לַבָּקָר: (יג) וַיְבַשְּׁלוּ הַפֶּסַח בָּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט וְהַקָּדָשִׁים בִּשְּׁלוּ בַּסִּירוֹת וּבַדּוָדִים וּבַצֵּלָחוֹת וַיָּרִיצוּ לְכָל בְּנֵי הָעָם: (יד) וְאַחַר הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים כִּי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן בְּהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַחֲלָבִים עַד לָיְלָה וְהַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן: (טו) וְהַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף עַל מַעֲמָדָם כְּמִצְוַת דָּוִיד וְאָסָף וְהֵימָן וִידִתוּן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ וְהַשֹּׁעֲרִים לְשַׁעַר וָשָׁעַר אֵין לָהֶם לָסוּר מֵעַל עֲבֹדָתָם כִּי אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם: (טז) וַתְּכוֹן כָּל עֲבוֹדַת הוי' בַּיּוֹם הַהוּא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְהַעֲלוֹת עֹלוֹת עַל מִזְבַּח הוי' כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ: (יז) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים אֶת הַפֶּסַח בָּעֵת הַהִיא וְאֶת חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים: (יח) וְלֹא נַעֲשָׂה פֶּסַח כָּמֹהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל | לֹא עָשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר עָשָׂה יֹאשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם: (ס) (יט) בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמַלְכוּת יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה:

רש"י

ויבשלו הפסח באש כמשפט. צלי אש (שמות י"ב):

ויריצו לכל בני העם. הלוים וכשהכינו לכל ישראל אחר כך הכינו להם הלוים לעצמם ולכהנים שלא היה להם פנאי להכין:

חוזה המלך. כל אחד ואחד היה חוזה:

ולא נעשה פסח כמוהו. (במלכים ב' כ"ג) כתיב כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים מיום שנחלקו ישראל לשתי ממלכות שסרו עשרת שבטים מעל מלכי יהודה וישליטו עליהם מלך לבדם שכל הימים שהיו לשני גוים היו שבט יהודה ובנימין עושים פסח לשם ה' בירושלים ואלו לשם עבודת כוכבים בבית אל ובדן ודבר זה לא אירע כל ימי השופטים שנחלקו ישראל לשתי משפחות ולא הי' להם לכל דור ודור רק שופט א' ואותו השופט היה מכריחם ללכת בדרך ה' כמפורש בשופטים והי' ה' עם השופט והושיעם מיד אויביהם כל ימי השופט וכל י' השבטים היו הולכים לשילה ועושים פסח לשם ה' וכפסח הזה לא נעשה כל ימי מלכי ישראל ויהודה יחד עושים פסח אבל בימי יאשיהו שכבר פסק מלכות י' השבטים ומשהחזיר ירמיה י' השבטים לא המליכו עליהם עוד מלך אלא יאשיהו מלך עליהם ועשו כולם פסח יחד לשם שמים בירושלים וזהו לא נעשה כפסח הזה לה' בירושלים ופתרון זה מטעה אותי מאד ולא נראה לי נהי נמי דהחזיר ירמיה עשרת שבטים ויאשיהו מלך עליהם בירושלים היאך יכול להיות שלא עשו כפסח הזה כל ימי השופטים ובימי שמואל הרואה ובימי דוד ושלמה שהיו ישראל שרוין על אדמתם שלוים ושקטים ולא היה להם אלא מלך אחד והיה לבם לשמים אך כך פתרונו וכך פתר לי רבי אליעזר ב"ר משלם זצ"ל ולא נעשה פסח כמוהו מעולם שיתן המלך והשרים בהמות לפסחים די ספוקם ובקר לשלמי חגיגה וצוה ללוים להכין להם ולשלוח לכל איש ואיש לפי אכלו:

(כ) אַחֲרֵי כָל זֹאת אֲשֶׁר הֵכִין יְאשִׁיָּהוּ אֶת הַבַּיִת עָלָה נְכוֹ מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהִלָּחֶם בְּכַרְכְּמִישׁ עַל פְּרָת וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ יֹאשִׁיָּהוּ: (כא) וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים | לֵאמֹר | מַה לִּי וָלָךְ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא עָלֶיךָ אַתָּה הַיּוֹם כִּי אֶל בֵּית מִלְחַמְתִּי וֵאלֹהִים אָמַר לְבַהֲלֵנִי חֲדַל לְךָ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר עִמִּי וְאַל יַשְׁחִיתֶךָּ: (כב) וְלֹא הֵסֵב יֹאשִׁיָּהוּ פָּנָיו מִמֶּנּוּ כִּי לְהִלָּחֶם בּוֹ הִתְחַפֵּשׂ וְלֹא שָׁמַע אֶל דִּבְרֵי נְכוֹ מִפִּי אֱלֹהִים וַיָּבֹא לְהִלָּחֶם בְּבִקְעַת מְגִדּוֹ: (כג) וַיֹּרוּ הַיֹּרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲבָדָיו הַעֲבִירוּנִי כִּי הֶחֱלֵיתִי מְאֹד: (כד) וַיַּעֲבִירֻהוּ עֲבָדָיו מִן הַמֶּרְכָּבָה וַיַּרְכִּיבֻהוּ עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ וַיּוֹלִיכֻהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקִבְרוֹת אֲבֹתָיו וְכָל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִתְאַבְּלִים עַל יֹאשִׁיָּהוּ: (פ) (כה) וַיְקוֹנֵן יִרְמְיָהוּ עַל יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמְרוּ כָּל הַשָּׁרִים | וְהַשָּׁרוֹת בְּקִינוֹתֵיהֶם עַל יֹאשִׁיָּהוּ עַד הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֹק עַל יִשְׂרָאֵל וְהִנָּם כְּתוּבִים עַל הַקִּינוֹת: (כו) וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וַחֲסָדָיו כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת הוי׳: (כז) וּדְבָרָיו הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה:

רש״י

אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים. הפסוק קובל ומקונן על יאשיהו שלא נעשה לו נס כמו לחזקיהו שכתוב בו אחרי הדברים והאמת בא סנחריב על חזקיהו ונעשה לו נס:

להלחם בכרכמיש על פרת. על מלך אשור כדכתיב (במלכים ב׳ כ״ג) ורצה לעבור דרך ארץ ישראל עליו ופרעה נכו לא היה יכול לבוא עליו דרך נהר פרת אם לא יעבור דרך ארץ ישראל שהרי מצרים בדרומה של ארץ ישראל ונהר פרת בצפונו של ארץ ישראל:

ויצא לקראתו. שדרש וחרב לא תעבור בארצכם (ויקרא כ״ו) אפילו חרב של שלום לא תעבור בארצכם ולא ידע חטא ליצני הדור אשר אתרי הדלת קמו לסדור כמו שמפורש במסכת תענית:

ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים. שאמר לו מפי אלהים כי כן אמר ישעיה וסכסכתי מצרים במצרים וזהו שיסד הקליר כל המוניו ללכת ארם נהרים למען לא תעבור חרב כל שהוא באפרים לא שמע לחוזה וישוב אחורים כי נגזרה גזירה לסכסך מצרים במצרים:

על רכב המשנה. לפי שדרך המלך לרכוב על שני מרכבות הראשונה עיקר ואם יצטרך ישב בשניה בראשונה יצא לפניהם וכשחלה הרכיבוהו על הרכב המשנה:

ויאמרו כל השרים. לשון שירה משוררים כי גם שירה וקינה בקול אחת נאמרין עליו ניבא עמוס והבאתי את השמש בצהרים והחשכתי לארץ ביום אור זה יומו של יאשיהו שמת בן תשעה ושלשים שנים בחצי ימיו דכתיב (תהלים צ׳) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכתיב (עמוס ח׳) והפכתי חגיכם לאבל וכל שיריכם לקינה ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה כיום מר וזהו שאמר ויאמרו כל השרים ושרות בקינותיהם וכל יהודה וירושלים מתאבלים עליו:

ויתנם לחוק. כשמזדמן להם שום צער ובכיה שהם מקוננים ובוכים על המאורע הם מזכירים זה הצער עמו דוגמא בתשעה באב שמזכירים קינות על ההרוגים בגזירות שאירעו בימינו כן יבכיון על מות יאשיהו דוגמא (שופטים י״א) ותהי חק בישראל וגומר (שם) לתנות לבת יפתח הגלעדי ארבעה ימים בשנה:

והנם כתובים על הקינות. על ספר הקינות:

וחסדיו ככתוב בתורת ה׳. (ובמלכים ב׳ כ״ג) כתיב וכמוהו לא היה לפניו מלך וזהו שאמר כאן הנם כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה:

סיום הנ"ך!!!
מזל טוב מזל טוב לכל הלומדים, המסיימים והמתחילים!!

נ"ך יומי – יום שני, י' אדר
דברי־הימים ב' פרק ל"ו

(א) וַיִּקְחוּ֙ עַם הָאָ֔רֶץ אֶת יְהוֹאָחָ֖ז בֶּן יֹאשִׁיָּ֑הוּ וַיַּמְלִיכֻ֥הוּ תַחַ֖ת אָבִ֥יו בִּירוּשָׁלִָֽם: (ב) בֶּן שָׁלֹ֥שׁ וְעֶשְׂרִ֖ים שָׁנָ֣ה יוֹאָחָ֑ז בְּמָלְכֹ֖ו וּשְׁלֹשָׁ֥ה חֳדָשִׁ֛ים מָלַ֥ךְ בִּירוּשָׁלִָֽם: (ג) וַיְסִירֵ֥הוּ מֶֽלֶךְ מִצְרַ֖יִם בִּירוּשָׁלִָ֑ם וַיַּעֲנֵ֥שׁ אֶת הָאָ֛רֶץ מֵאָ֥ה כִכַּר כֶּ֖סֶף וְכִכַּ֥ר זָהָֽב: (ד) וַיַּמְלֵ֣ךְ מֶֽלֶךְ מִצְרַ֗יִם אֶת אֶלְיָקִ֤ים אָחִיו֙ עַל יְהוּדָ֣ה וִירוּשָׁלַ֔͏ִם וַיַּסֵּ֖ב אֶת שְׁמֹ֣ו יְהֹויָקִ֑ים וְאֶת יוֹאָחָ֧ז אָחִ֛יו לָקַ֥ח נְכֹ֖ו וַיְבִיאֵ֥הוּ מִצְרָֽיְמָה: (פ) (ה) בֶּן עֶשְׂרִ֥ים וְחָמֵ֛שׁ שָׁנָ֥ה יְהֹויָקִ֖ים בְּמָלְכֹ֑ו וְאַחַ֤ת עֶשְׂרֵה֙ שָׁנָ֣ה מָלַ֔ךְ בִּירוּשָׁלִָ֖͏ִם וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י הוי' אֱלֹהָֽיו: (ו) עָלָ֤יו עָלָה֙ נְבוּכַדְנֶאצַּ֣ר מֶֽלֶךְ בָּבֶ֔ל וַיַּאַסְרֵ֥הוּ בַנְחֻשְׁתַּ֖יִם לְהֹלִיכֹ֥ו בָבֶֽלָה:

רש"י

וימליכהו תחת אביו. אע"פ שהיה יהויקים אחיו גדול ממנו כ"א חדשים:

ויסירהו. מלך מצרים בירושלים. מבואר במלכים (שם) היטב ויאסרוהו פרעה נכה ברבלה בארץ חמת:

בירושלים. ממלוך בירושלים:

ויענש את הארץ. ליתן מסים דוגמא וענשו אותו מאה כסף (דברים כ"ב):

ויסב את שמו יהויקים. כך דרך המלכים והשרים שמכנים למשרתיהם שם שהם רוצים דוגמא (בראשית מ"א) ויקרא פרעה שם יוסף וגומר וכן (במדבר) ויקרא משה להושע בן נון יהושע וכן (דניאל א) וישם שר הסריסים שמות וגו' והכל כדי להודיע שהוא מושל בו לכנות לו שם כרצונו:

ויסב את שמו יהויקים. למה קרא שמו יהויקים למעלה מפורש כי לאחר שהרג פרעה יאשיהו המליך מלך והעניש' למס עובד:

עליו עלה נבוכדנאצר. כי לא יכול פרעה לצאת מארצו כמו שכתוב (במלכים ב' כד) ולא הוסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת כל אשר למלך מצרים שנצח בשנה הרביעית בכרכמיש של נהר פרת כמפורש (בירמיה מה):

להוליכו בבלה. ולא הוליכו לאשור אלא בדרך מת והשליך נבלתו וכן ניבא (ירמיה כ"ב) קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים והיכן קבורת חמור במעי הכלב וכן מוכיח (במ"ב כד) וישכב יהויקים עם אבותיו ולא כתב ויקברהו:

(ז) וּמִכְּלֵי בֵּית הוי׳ הֵבִיא נְבוּכַדְנֶאצַּר לְבָבֶל וַיִּתְּנֵם בְּהֵיכָלוֹ בְּבָבֶל: (ח) וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹיָקִים וְתוֹעֲבֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְהַנִּמְצָא עָלָיו הִנָּם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְיהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו: (פ) (ט) בֶּן שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַעֲשֶׂרֶת יָמִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי׳: (י) וּלְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה שָׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִאֵהוּ בָבֶלָה עִם כְּלֵי חֶמְדַּת בֵּית הוי׳ וַיַּמְלֵךְ אֶת צִדְקִיָּהוּ אָחִיו עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם: (פ) (יא) בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: (יב) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו לֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִפִּי הוי׳: (יג) וְגַם בַּמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מָרַד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוֹ בֵּאלֹהִים וַיֶּקֶשׁ אֶת עָרְפּוֹ וַיְאַמֵּץ אֶת לְבָבוֹ מִשּׁוּב אֶל הוי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

רש״י

ומכלי בית ה׳. ומקצת כלי בית ה׳, ועל זה נתנבא ירמיה (כו) כי כה אמר ה׳ צבאות אלהי ישראל על הכלים הנותרים וגו׳ ומקשה בסדר עולם בשנת שלש למלכות יהויקים מלך יהודה ויתן ה׳ בידו וכאן מוכיח שהיה בי״א למלכות ומה ת״ל בשנת שלש למרדו שנאמר (במ״ב כד) ויהי לו יהויקים עבד שלשה שנים וישב וימרוד בו שלשה שנים ובשנת שלשה למרדו עלה עליו והוא שנת שמונה לנבוכדנאצר דאמ׳ מר שנה ראשונה כבש נינוה שניה כבש יהויקים ושלש׳ שנים מרד בו והוא לא מלך כי אם בשנ׳ ארבע ליהויקים שנ׳ (ירמיה כ״ה) בשנת הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היא השנה הראשונה לנבוכדנצר:

ותועבותיו. שבא על אמו:

והנמצא עליו. כתובת קעקע:

ולתשובת השנה. שהגלה יהויקים:

עם כלי חמדת בית ה׳. דברים החמודים אותם לקח והשאר הניח עד גלות צדקיהו אז לקח הכל עמו במ״ב (כד) מפורש שיצא יהויכין מלך יהודה על מלך בבל וגו׳:

וימלך את צדקיהו אחיו. אחיו של יהויקים וכן (במלכים שם) וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו דודו של יהויכין:

ויעש הרע. מהו הרע שלא נכנע לפני ירמיהו הנביא מפי ה׳ כמפורש (בירמיה ל״ח) ויאמר ירמיה אל צדקיהו כה אמר ה׳ אלהי צבאות אלהי ישראל אם יצא תצא וגומר עד דואג אני את היהודים וגומר וחוץ מחטא זה לא חטא אלא בזה שלא שמע לדבר נביא מפי ה׳ ושעבר על שבועת נבוכדנאצר אבל בתועבותיו והנמצא עליו על יהויקים לא הרע לעשות, מפי ר׳ אליעזר ב״ר משלם זצ״ל:

אשר השביעו באלהים. כמפורש (ביחזקאל י״ז) אמר נא לבית המרי וגומר וכל הפרשה נאמר על יהויכין וצדקיהו (שם) ויקח מלכה ושריה ויבא אותם אליו בבלה זה יהויכין וסיעתו (שם) ויקח מזרע המלוכה ויכרת אתו ברית זה צדקיהו:

(יד) גַּם כָּל שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְהָעָם֙ הִרְבּ֣וּ (למעול) לִמְעָל֔ מַעַ֖ל בְּכֹ֣ל תּוֹעֲב֑וֹת הַגּוֹיִ֔ם וַיְטַמְּא֕וּ אֶת בֵּ֥ית יְהוָ֖ה אֲשֶׁ֥ר הִקְדִּ֖ישׁ בִּירוּשָׁלִָֽם: (טו) וַיִּשְׁלַ֤ח יְהוָה֙ אֱלֹהֵ֣י אֲבוֹתֵיהֶ֔ם עֲלֵיהֶ֖ם בְּיַ֣ד מַלְאָכָ֑יו הַשְׁכֵּ֤ם וְשָׁלֹ֙חַ֙ כִּ֣י חָמַ֔ל עַ֖ל עַמּ֥וֹ וְעַל מְעוֹנֽוֹ: (טז) וַיִּהְי֗וּ מַלְעִבִ֛ים בְּמַלְאֲכֵ֥י הָאֱלֹהִ֖ים וּבוֹזִ֣ים דְּבָרָ֑יו וּמְתַעְתְּעִ֣ים בִּנְבִיאָ֔יו עַ֤ד עֲלוֹת֙ חֲמַ֣ת יְהוָ֔ה בְּעַמּ֖וֹ עַד לְאֵ֥ין מַרְפֵּֽא: (יז) וַיַּ֤עַל עֲלֵיהֶם֙ אֶת מֶ֣לֶךְ (כשדיים) כַּשְׂדִּ֔ים וַיַּהַרֹ֤ג בַּחוּרֵיהֶם֙ בַּחֶ֣רֶב֔ בְּבֵ֖ית מִקְדָּשָׁ֑ם וְלֹ֤א חָמַל֙ עַל בָּח֣וּר וּבְתוּלָ֔ה זָקֵ֖ן וְיָשִׁ֑ישׁ הַכֹּ֥ל נָתַ֖ן בְּיָדֽוֹ: (יח) וְכֹ֣ל כְּלֵ֔י בֵּ֖ית הָאֱלֹהִ֑ים הַגְּדֹלִ֤ים וְהַקְּטַנִּים֙ וְאֹצְר֣וֹת בֵּית יְהוָ֔ה וְאֹצְר֖וֹת הַמֶּ֥לֶךְ וְשָׂרָ֑יו הַכֹּ֖ל הֵבִ֥יא בָבֶֽלָה: (יט) וַיִּשְׂרְפ֗וּ אֶת בֵּ֤ית הָאֱלֹהִים֙ וַיְנַתְּצ֣וּ אֵ֔ת חוֹמַ֖ת יְרוּשָׁלִָ֑ם וְכָל אַרְמְנוֹתֶ֣יהָ שָׂרְפ֤וּ בָאֵשׁ֙ וְכָל כְּלֵ֣י מַחֲמַדֶּ֔יהָ לְהַשְׁחִֽית: (כ) וַיֶּגֶל֙ הַשְּׁאֵרִ֔ית מִן הַחֶ֖רֶב אֶל בָּבֶ֑ל וַיִּהְי֤וּ לוֹ֙ וּלְבָנָ֔יו לַעֲבָדִ֖ים עַד מְלֹ֥ךְ מַלְכ֖וּת פָּֽרָס:

רש״י

גם כל שרי הכהנים. להורות את ישראל כדכתיב (דברים כ״ד) ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים לא כהנים הדיוטים למחות אלא שרי הכהנים שהיכולת בידם למחות ולא מיחו:

ויטמאו את בית ה׳. בשקוציה׳:

אשר הקדיש בירושלים. לשכן שמו שם לעולם:

וישלח ה׳. כל זה צדק הדין שלא תאמר לא התרה בהם לשוב מדרכיהם הרעה אלא לאלתר ויטרוף לעד אפו לכך נאמר וישלח ה׳ אלהי אבותיהם עליהם ביד מלאכיו והתרה בהם לשוב מרעתם ולא פעם אחת בשנה או בחודש אלא בכל יום ויום השכם ושלוח:

כי חמל על עמו. ולא חפץ במיתתן:

ועל מעונו. על דירת בית המקדש שאפילו מלך בשר ודם חומל על עמו ועל בית מדורו מלהחריבם:

ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים. בשלותי הקדוש ברוך הוא ובוזים דבריו של הקב״ה שודאי הדין עמו שאפילו שלוחי בשר ודם אין מבזין אותן ויראים לעבור על צוויו בין לרע בין לטוב ועמו בזו דבריו והלעיבו ותעתעו בנביאיו כל כך וגו׳:

ויעל עליהם את מלך כשדים. שהם אומה שפלה שנאמר (ישעיה כג) הן כשדים עם לא היה וכאן נתקיים (דברים ל״ב) הם קנאוני בלא אל וגומר עד בגוי נבל אכעיסם:

ויהרוג בחוריהם בחרב בבית מקדשם. והושב להם גמולם שכתוב ויטמאו את בית ה׳ ונתקיים מה שאמר (יחזקאל ט׳) והכו אל תחוס עיניכם וגו׳ עד צאו ויצאו והכו בעיר:

ולא חמל על בחור ובתולה זקן וישש. מה שאין כן מנהג אנשי חיילים כשנוצחים במלחמה והורגי׳ אנשי המלחמה אבל על זקן בחור ובתולה חומלים ומתמלאים רחמים וגם נבואת משה רבינו נתקיימה (דברים לב) מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה גם בחור גם בתולה וגומר:

וכל כלי בית האלהים הגדולים והקטנים. שנותרו מגלות יהויקים ויכניה:

ויהיו לו ולבניו לעבדים עד מלוך מלכות פרס. ולמה עד מלכות פרס כי עד מלכות פרס עד אותו הזמן לא נתפייסה הארץ את שבתותי׳ והוא שכתוב (ויקרא כו) כל ימי השמה תשבות:

(כא) לְמַלְאֹות דְּבַר הוי' בִּפִי יִרְמְיָהוּ עַד רָצְתָה הָאָרֶץ אֶת שַׁבְּתוֹתֶיהָ כָּל יְמֵי הָשַּׁמָּה שָׁבָתָה לְמַלְאֹות שִׁבְעִים שָׁנָה: (ס) (כב) וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִכְלוֹת דְּבַר הוי' בִּפִי יִרְמְיָהוּ הֵעִיר הוי' אֶת רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּעֲבֶר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב לֵאמֹר: (ס) (כג) כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ | מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי הוי' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה מִי בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ הוי' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיֵעָל: (פפפ)

רש"י

עד רצתה הארץ את שבתותיה. תרצה, כי קודם לכן לא רצתה הארץ שבתותיה:

כל ימי השמה שבתה למלאת שבעים שנה. של שמיטה ויובל שבטלו ישראל בארץ וכנגדן גלו שבעים שנה אותן שבעים שבתה ארץ ישראל שנים שהכעיסו ישראל בארצם ארבע מאות ושלשים שנה מהם ג' מאות ותשעים משנכנסו לארץ עד שגלו ממנה עשרת השבטים ואתה מוצא אותם מפורשים מאתים וארבעים ושלשה משמלך ירבעם עד שהגלה הושע בן אלה ובימי שפוט השופטים שהכעיסו קי"א שנים והשאר סתומים הוא שנא' (ביתזקאל ד') ואתה שכב על צדך השמאלי ושמת את עון בית ישראל וגו' שלש מאות ותשעים יום וגו' וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום יום לשנה מלמד שחטאו בית יהודה משגלו עשרת השבטים עד שחרבה ירושלים ארבעים שנה כיצד עשרים ושתים של מנשה כדכתיב (מלכים ב' כ"א) ככל אשר עשה אחאב ואחאב מלך כ"ב שנים ול"ג עשה תשובה הרי נ"ה מלך, ושתים דאמון וי"א דיהויקים הרי ל"ה שנה ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לצדקיהו הרי ארבעים סך כולם מישראל ויהודה ארבע מאות ושלשים הרי לארבע מאות שנה ס"ד שמיטין ויובלות ל"ה שנים הרי ה' שמיטין הרי ס"ט ושנת היובל האחרונה נחשבה להם לעון שהרי בעונם גלו ממנה הרי שבעים שנה מקודשים של שמיטה שלא שמטום ישראל לפיכך גלו שבעים שנה לקיים מה שנאמר (ויקרא כ"ז) אז תרצה הארץ את שבתותיה כך מפורש בסדר עולם וכאן מסיים בזה דברי הימים לפי שאמר למלאות שבעים שנה הוצרך לומר כאן פסוקים אלו ושל עזרא (תחלתו) להודיענו כשכלו אותן שבעים שנה היאך חזר הגלגל שחזרו לארצם לכך הוצרך לומר כאן בשנת אחת לכורש מלך פרס עד מי בכם מכל עמו ויעל ולכך נוספת וי"ו זו של ובשנת לפי שספר דניאל מפסיק בנתים שהרי ספר עזרא משוך וסדור אחר ספר דניאל וכך וי"ו מוסב מזה לזה:

את רוח כורש. רצונו:

ויעבר קול. כרוז הכריז לכל בני מלכותו:

וגם במכתב. שלח לכל בני מלכותו לאמר:

כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ. שאני מושל מלך על כל ממלכות:

והוא פקד עלי. והוא צוה עלי על ידי ישעיה לבנות לו בית בירושלים שנאמר (ישעיה מ"ד) האומר לכורש רועי וגו', כה אמר ה' למשיחו לכורש (שם מ"ה) וכבר נאמרה לו נבואה זו של ישעיהו:

אשר ביהודה. ירושלים במדינות יהודה:

מי בכם מכל עמו ה' אלהיו עמו ויעל. כך היה הכרוז על המדינות מי בכל עמו של הקב"ה יבוא לבנות ביתו אשר בירושלים:

ויעל. ויהי הקב"ה בעזרו ובעזרתינו:

לחיים! מזל טוב מזל טוב!!!

נ"ך יומי – יום שלישי, י"א אדר

יהושע פרק א'

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ויהי אחרי מות משה. מחובר על סדר התורה המסיימת בפטירת משה, וזה מחובר לה:

(ב) מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה (פ) קוּם עֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

משה עבדי מת. ואילו היה קיים, בו הייתי חפץ, ורבותינו דרשוהו (תמורה טז א) על שלשת אלפים הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה, בא יהושע ושאל, אמר לו הקב"ה: משה עבדי מת, והתורה על שמו נקראת, לומר לך אי אפשר, צא וטורדן במלחמה:

(ג) כֹּל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם נְתַתִּיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל מֹשֶׁה:

כל מקום אשר תדרך כף רגלכם. כיוצא בו נאמר למשה ושנינו בספרי (פ' עקב) אם ללמד על תחומי ארץ ישראל, הרי הוא אומר מהמדבר והלבנון הזה, אם כן למה נאמר אשר תדרך כף, אף חוצה לארץ, משתכבשו את הארץ, כל מה שתכבשו מחוצה לארץ יהיה קדוש ויהיה שלכם:

(ד) מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם:

מהמדבר והלבנון הזה. הוא מדבר קדש, מדבר צין שעל ידי אדום, שהיה במקצוע דרומית מזרחית ודרך שם נכנסו לארץ, שנאמר (במדבר כ טז): והנה אנחנו בקדש וגו', ומנין שהיא בדרומית מזרחית, שנאמר (שם לד ג): והיה לכם פאת נגב ממדבר צין על ידי אדום: **ועד הנהר הגדול נהר פרת.** זה רחבה מדרום לצפון כל ארץ החתים. בכלל הזה: **ועד הים הגדול מבא השמש.** לארכה, מן המזרח למערב:

(ה) לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ: (ו) חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם:

חזק ואמץ. בדרך ארץ, כמה שהוא אומר: כי אתה תנחיל:

(ז) רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ:

רק חזק ואמץ מאד. בתורה, כמו שהוא אומר, 'לשמור ולעשות ככל התורה': **תשכיל.** תצליח:

(ח) לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל:

ספר התורה הזה. ספר משנה תורה היה לפניו: **והגית בו.** והתבוננת בו, כל הגיון שבתורה בלב, כמה דאת אמר (תהלים יט טו) 'והגיון לבי לפניך'; (ישעיהו לג יח), 'לבך יהגה אימה':

(ט) הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ֖ חֲזַ֣ק וֶֽאֱמָ֑ץ אַל־תַּעֲרֹ֥ץ וְאַל־תֵּחָ֖ת כִּ֣י עִמְּךָ֣ יְהוָ֔ה אֱלֹהֶ֖יךָ בְּכֹ֥ל אֲשֶׁר־תֵּלֵֽךְ׃ **(פ)**

הלוא צויתיך חזק ואמץ. במלחמה, כמו שנאמר, 'אל תערוץ ואל תחת', והיכן צוהו, בימי משה שנאמר (דברים לא כג) 'ויצו את יהושע בן נון וגו'':

(י) וַיְצַ֥ו יְהוֹשֻׁ֖עַ אֶת־שֹׁטְרֵ֣י הָעָ֑ם לֵאמֹֽר׃

ויצו יהושע. ביום שתמו ימי בכי אבל משה:

(יא) עִבְרוּ֙ | בְּקֶ֣רֶב הַֽמַּחֲנֶ֔ה וְצַוּ֖וּ אֶת־הָעָ֣ם לֵאמֹ֑ר הָכִ֙ינוּ֙ לָכֶ֣ם צֵידָ֔ה כִּ֚י בְּע֣וֹד | שְׁלֹ֣שֶׁת יָמִ֔ים אַתֶּ֥ם עֹֽבְרִ֖ים אֶת־הַיַּרְדֵּ֣ן הַזֶּ֑ה לָבוֹא֙ לָרֶ֣שֶׁת אֶת־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֛ה אֱלֹהֵיכֶ֥ם נֹתֵ֥ן לָכֶ֖ם לְרִשְׁתָּֽהּ׃ **(ס)**

הכינו לכם צדה. כל דבר הצריך לדרך וכלי זיינם למלחמה אמר להם לתקן, שאם אתה אומר במאכל ובמשתה, הרי היו מסתפקים במן שבכליהם עד ט״ז בניסן, וכן הוא אומר (לקמן ה' י״ב): וישבות המן ממחרת (מפי רבי): **בעוד שלשת ימים.** בסוף שלשת ימים, בעוד שתהיו כאן שלשת ימים ואחר תעברו:

(יב) וְלָרֽאוּבֵנִ֣י וְלַגָּדִ֗י וְלַחֲצִי֙ שֵׁ֣בֶט הַֽמְנַשֶּׁ֔ה אָמַ֖ר יְהוֹשֻׁ֣עַ לֵאמֹֽר׃ (יג) זָכ֡וֹר אֶת־הַדָּבָ֡ר אֲשֶׁ֣ר צִוָּ֣ה אֶתְכֶ֣ם מֹשֶׁ֣ה עֶֽבֶד־יְהוָ֣ה לֵאמֹ֔ר יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם מֵנִ֣יחַ לָכֶ֑ם וְנָתַ֥ן לָכֶ֖ם אֶת־הָאָ֥רֶץ הַזֹּֽאת׃ (יד) נְשֵׁיכֶ֣ם טַפְּכֶ֣ם וּמִקְנֵיכֶם֮ יֵשְׁב֣וּ בָאָ֣רֶץ אֲשֶׁר֩ נָתַ֨ן לָכֶ֜ם מֹשֶׁ֗ה בְּעֵ֚בֶר הַיַּרְדֵּ֔ן וְאַתֶּ֣ם תַּעַבְר֔וּ חֲמֻשִׁ֖ים לִפְנֵ֣י אֲחֵיכֶ֑ם כָּל־גִּבּוֹרֵ֣י הַחַ֔יִל וַעֲזַרְתֶּ֖ם אוֹתָֽם׃

כל גבורי החיל. שבכם יעברו חלוצים:

(טו) עַ֣ד אֲשֶׁר֩ יָנִ֨יחַ יְהוָ֜ה | לַאֲחֵיכֶ֗ם כָּכֶם֙ וְיָרְשׁ֣וּ גַם־הֵ֔מָּה אֶת־הָאָ֕רֶץ אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֛ה אֱלֹהֵיכֶ֥ם נֹתֵ֖ן לָהֶ֑ם וְשַׁבְתֶּ֣ם לְאֶ֣רֶץ יְרֻשַּׁתְכֶ֔ם וִֽירִשְׁתֶּ֥ם אוֹתָ֖הּ אֲשֶׁ֣ר | נָתַ֣ן לָכֶ֗ם מֹשֶׁ֤ה עֶֽבֶד־יְהוָה֙ בְּעֵ֣בֶר הַיַּרְדֵּ֔ן מִזְרַ֖ח הַשָּֽׁמֶשׁ׃

מזרח השמש. עבר מזרחי של ירדן:

(טז) וַיַּעֲנ֣וּ אֶת־יְהוֹשֻׁ֣עַ לֵאמֹ֔ר כֹּ֖ל אֲשֶׁ֣ר צִוִּיתָ֑נוּ נַעֲשֶׂ֔ה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁ֥ר תִּשְׁלָחֵ֖נוּ נֵלֵֽךְ׃ (יז) בְּכֹל֙ אֲשֶׁ֣ר שָׁמַ֔עְנוּ אֶל־מֹשֶׁ֖ה כֵּ֣ן נִשְׁמַ֑ע אֵלֶ֗יךָ רַ֚ק יִֽהְיֶ֣ה יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ עִמָּ֖ךְ כַּאֲשֶׁ֥ר הָיָ֖ה עִם־מֹשֶֽׁה׃ (יח) כָּל־אִ֕ישׁ אֲשֶׁ֥ר יַמְרֶ֖ה אֶת־פִּ֑יךָ וְלֹ֣א יִשְׁמַ֔ע אֶת־דְּבָרֶ֔יךָ לְכֹ֖ל אֲשֶׁ֣ר תְּצַוֶּ֑נּוּ יוּמָ֖ת רַ֥ק חֲזַ֖ק וֶאֱמָֽץ׃ **(פ)**

ימרה. יקניט את דבריך:

פרק א: חזק ואמץ!

בתחלת ספר יהושע (א, ו-ט) אומר ה׳ ליהושע בן נון שלש פעמים ״חזק ואמץ״:

חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ. לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל. הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל תַּעֲרֹץ וְאַל תֵּחָת כִּי עִמְּךָ הוי׳ אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ.

ופרש רש״י, לפי הסדר:

״חזק ואמץ״ בדרך ארץ, כמה שהוא אומר ״כי אתה תנחיל״.

״רק חזק ואמץ מאד״ בתורה, כמו שהוא אומר ״לשמור ולעשות ככל התורה״.

״הלוא צויתיך חזק ואמץ״ במלחמה, כמו שנאמר ״אל תערוץ ואל תחת״.

יש לומר ש״דרך ארץ״, ״תורה״ ו״מלחמה״ הן כנגד שלש השלמויות: ״דרך ארץ״, במובן של הנחלת הארץ (שגבולותיה הרחבים מפורטים בפסוקים הקודמים), היא כמובן שלמות הארץ; ״תורה״ היא, כמובן, שלמות התורה; ״מלחמה״ – שתכליתה ״לא תחיה כל נשמה״, כדי למנוע התבוללות – באה לשמור על שלמות העם.

סדר השלמויות שמופיע בתחלת מלכות יהושע הוא דווקני: מלכותו מתחילה דווקא משלמות הארץ (לעם ישראל) – נחלת הארץ (וכן אצל הרבי בזמן הזה הענין ה׳מלכותי׳ הראשון והעיקרי הוא שלמות הארץ).

ויש לכוון את שלש השלמויות כאן כסדר שלשת הראשים שבכתר (שנקרא ״כליל״, לשון שלמות) – כתר המלכות של יהושע בן נון – מלמעלה למטה: שלמות הארץ ברדל״א (שהרי מקור המלכות ברדל״א, מקור השפלות, מדת ארץ ישראל, באמונה), שלמות התורה ברישא דאין (מקור תורת חיים, שהיא ״שעשעים יום יום״, בתענוג) ושלמות העם ברישא דאריך (ממנו תוקף הרצון לדחות כל גורם זר), וד״ל.

וכמה רמזים: בג״פ ״חזק ואמץ״ יש 21 אותיות, המשולש של 6, ובמלים הנוספות שמביא רש״י בד״ה שלו – ״רק [חזק ואמץ] מאד״ (בתורה) ו״הלוא צויתיך [חזק ואמץ]״ – עוד 15 אותיות, המשולש של 5, סה״כ 36 אותיות, 6 ברבוע (לפי הכלל ששני משולשים סמוכים שוים לרבוע הגדול ביניהם) שהוא 8 במשולש. והנה, ״**חזק ואמץ**״ עולה 7 פעמים (ממוצע כל אות) 36, וכל שלשת הפסוקים עולים **תם** פעמים 36. בשלשת דיבורי המתחיל יש 7, 12 ו-17 אותיות, כך שהממוצע הוא 12 (סוד ״**זה**״ של נבואת משה). 7, 12 ו-17 במשולש עולים 259, ז״פ **יחידה** (**ראובן**). כל הפסוק הראשון, של הנחלת הארץ (משרש **נחל**, **חן-ל**), עולה ג״פ **חן** במשולש (שרש החן באמונה). כל הפסוק השני עולה 14 פעמים שם **צבאות** (שם המלחמה, סוד ״מלחמתה של תורה״ ותורה שבמלחמה, מרישא דאין כנ״ל). הפסוק השלישי (המשך ענין התורה) עולה 81 ברבוע (9 בחזקת 4, 3 בחזקת 8). הפסוק הרביעי (פסוק המלחמה) עולה 61 ברבוע.

פרק א: בטול וזבוך

"כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יַמְרֶה אֶת פִּיךָ וְלֹא יִשְׁמַע אֶת דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ" (פס' יח) – מכאן לומדים את כוחו של המלך להעניש את המורד במלכות, כאשר הכח הזה ניתן ליהושע מאת העם.

עם כל הרצון לדמות את יהושע למשה, כמבואר בפרקים הראשונים של ספר יהושע, הרי שמעמד כזה בו ישראל מחזקים את ידי המנהיג ומעניקים לו סמכות בלתי מוגבלת, לא היה יכול לקרות בימי משה. משה אינו שייך לזה, משה קבל סמכותו מה' ללא צורך בהכרה מהעם.

כאשר אור התורה שולט, הכל בא לידי בטול, ולכן עם כל עוצמת מנהיגותו של משה, אין האיש שהתורה ניתנת על ידו ודרכו יכול להיות מלך גמור. רק עם הכניסה לארץ, כאשר תוקף התורה מתעמעם ומפנה מקום לעבודת הזיכוך שלעומת הביטול (כלומר שעוסקים אז בליטוש הכלי עצמו עד שיהיה שקוף בזכוכית וכאבן טובה לקבל אור, לעומת הטירחה שהיתה עד כה לחסר אותו ולחפור בו בית קיבול, ופירוש הדבר שבעת 'מנערים' את הקיום וזכות הקיום של הכלי, ונותנים כבוד לממש ולטבע).

יהושע = "בכל דרכיך דעהו". זהו הפסוק המלמד על עבודת ה' המיוחדת לארץ ישראל. לפיו, בתוך כל דרכי החיים, בהתנהלות הטבעית, בדרכיך ולא רק בדרכיו, פוגשים את ה'. תורת משה שמן השמים פועלת בישראל בטול, נסיגת הגוף מפני אור הנשמה, ויציאה מאטימותו להיות כלי לה'. הכניסה לארץ עם יהושע חותרת לפעול בישראל שיזככו את גופיהם וישותם, עד שהללו יוכלו לשקף בתוך עוצם קיומם הפשוט את תוקפו של ה' ו'ממילאיותו'.

ורמז מופלא: בפסוק האחרון בתורה "וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל" יש **בטול** אותיות. ובפסוק הראשון ביהושע "וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד הוי' וַיֹּאמֶר הוי' אֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר" יש זבוך אותיות (וביחד שלמות של מאה אותיות).

[מעובד לפי המאמר 'מלך בכל הגוים' בספר 'מלך ביפיו']

נ"ך יומי – יום רביעי, י"ב אדר

יהושע פרק ב'

(א) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מִן הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים חֶרֶשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׁמָהּ רָחָב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה:

וישלח יהושע וגו'. על כרחי אני צריך לומר שבתוך ימי אבל משה שלחם, שהרי לסוף ג' ימים שתמו ימי אבל משה עברו את הירדן, שמשם אנו למדים שמת משה בז' אדר כשאתה מונה ל"ג למפרע מיום שעלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון, ועל כרחך משנשתלחו המרגלים לא עברו את הירדן עד יום החמישי, שנאמר: וישבו שם שלשת ימים עד שבו הרודפים בו בלילה, ויעברו ויבואו אל יהושע בן נון וישכם יהושע בבוקר ויסעו מהשטים, הרי יום ד', ולילו שם טרם יעברו, נמצא שלא עברו עד יום ה': **חרש.** ברז, כך תרגם יונתן, אמר להם עשו עצמכם כחרשים, כדי שלא יסתירו דבריהם מפניכם. דבר אחר: חרש חרס, הטעינו עצמיכם קדרות, כדי שתהיו נראין כקדרין: **ראו את הארץ ואת יריחו.** והלא יריחו בכלל היתה ולמה יצאת, אלא שהיתה קשה כנגד כולם, לפי שהיתה יושבת על הספר. וכיוצא בו (שמואל ב ב ל): ויפקדו מעבדי דוד תשעה עשר איש ועשהאל, והלא עשהאל בכלל היה ולמה יצא, אלא שהיה קשה כנגד כולם, כיוצא בו (מלכים א יא א): והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה, והלא בת פרעה בכלל היתה, ולמה יצאת, אלא שהיה מחבבה כנגד כולם, וכלפי חטא שהחטיאה אותו יותר מכולן, כך שנויה בספרי (עקב נב): **אשה זונה.** תרגם יהונתן: פונדקיתא, מוכרת מיני מזונות:

(ב) וַיֵּאָמַר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר אֶת הָאָרֶץ:

לחפור. לרגל, כמו (איוב לט כט): משם חפר אוכל:

(ג) וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל רָחָב לֵאמֹר הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיִךְ אֲשֶׁר בָּאוּ לְבֵיתֵךְ כִּי לַחְפֹּר אֶת כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ: (ד) וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנָן וַתֹּאמֶר | כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאַיִן הֵמָּה:

ותצפנו. יש מקראות מדברים על הרבים כיחיד, לפי שמיהרה בהטמנתם, ובמקום צר, כאילו היה יחידי, ומדרש אגדת תנחומא (שלח א) יש: פנחס וכלב היו, ופנחס עמד לפניהם ולא ראוהו לפי שהיה כמלאך. דבר אחר: **ותצפנו**, כל אחד ואחד בפני עצמו, ודוגמתו מצינו (משלי כז ט): שמן וקטרת ישמח לב, ולא אמר ישמחו לב:

(ה) וַיְהִי הַשַּׁעַר לִסְגּוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצָאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מַהֵר אַחֲרֵיהֶם כִּי תַשִּׂיגוּם: (ו) וְהִיא הֶעֱלָתַם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכוֹת לָהּ עַל הַגָּג:

בפשתי העץ. פשתים בגבעוליהן:

(ז) וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבָּרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגָרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

על המעברות. מקום מעבר המים, שהיו סבורים שחזרו לאחוריהם אל ערבות מואב, והירדן מפסיק בינתים: **והשער סגרו.** השוערים:

(ח) וְהַמַּה טָרֵם יִשְׁכָּבוּן וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם עַל הַגָּג: (ט) וַתֹּאמֶר אֶל הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי נָתַן יהוה לָכֶם אֶת הָאָרֶץ וְכִי נָפְלָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נָמֹגוּ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: (י) כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יהוה אֶת מֵי יַם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם: (יא) וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יהוה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת:

ולא קמה עוד רוח באיש. אפילו לשכב עם אשה, אמרו אין לך כל שר ונגיד שלא בא אל רחב הזונה, ובת עשר שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה כל ארבעים שנה (זבחים קטז ב):

(יב) וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ נָא לִי בַּיהוה כִּי עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חָסֶד וַעֲשִׂיתֶם גַּם אַתֶּם עִם בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת:

אות אמת. שתעשו כשתבאו ותכבשו את העיר, שתכירו האות ותחיוני:

(יג) וְהַחֲיִתֶּם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְאֶת אַחַי וְאֶת (אחותי) אַחְיוֹתַי וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת נַפְשֹׁתֵינוּ מִמָּוֶת: (יד) וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתֵּיכֶם לָמוּת אִם לֹא תַגִּידוּ אֶת דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת יהוה לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת: (טו) וַתּוֹרִדֵם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

ותורידם בחבל בעד החלון. באותו חבל וחלון היו הנואפים עולין אליה. אמרה: רבונו של עולם, באלו חטאתי באלו תמחול לי (זבחים שם):

(טז) וַתֹּאמֶר לָהֶם הָהָרָה לֵכוּ פֶּן יִפְגְּעוּ בָכֶם הָרֹדְפִים וְנַחְבֵּתֶם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

עד שוב הרודפים. ראתה ברוח הקדש שישובו לסוף שלשת ימים (ספרי דברים כב):

(יז) וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִיִּם אֲנַחְנוּ מִשְּׁבֻעָתֵךְ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

נקיים אנחנו. הרי אנו תולין הדבר בך לעשות האות הזה:

(יח) הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָאִים בָּאָרֶץ אֶת תִּקְוַת חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחַלּוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתֵּנוּ בּוֹ וְאֶת אָבִיךְ וְאֶת אִמֵּךְ וְאֶת אַחַיִךְ וְאֵת כָּל בֵּית אָבִיךְ תַּאַסְפִי אֵלַיִךְ הַבָּיְתָה:

את תקות. לשון קו וחבל:

(יט) וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתֵךְ | הַחוּצָה דָּמוֹ בְרֹאשׁוֹ וַאֲנַחְנוּ נְקִיִּם וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתָּךְ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְרֹאשֵׁנוּ אִם יָד תִּהְיֶה בּוֹ:

דמו בראשו. עון הריגתו על ראשו תהא, כי הוא יגרום מיתתו: **דמו בראשנו**. עון הריגתו תהא עלינו:

(כ) וְאִם תַּגִּידִי אֶת דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נְקִיִּם מִשְּׁבֻעָתֵךְ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: (כא) וַתֹּאמֶר כִּדְבָרֵיכֶם כֵּן הוּא וַתְּשַׁלְּחֵם וַיֵּלֵכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת תִּקְוַת הַשָּׁנִי בַּחַלּוֹן: (כב) וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה

וַיָּשֻׁבוּ שָׁם שִׁלְשֶׁת יָמִים עַד שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיְבַקְשׁוּ הָרֹדְפִים בְּכָל הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצָאוּ: (פ)
(כג) וַיָּשֻׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדוּ מֵהָהָר וַיַּעַבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֵת כָּל הַמִּצְאוֹת אוֹתָם:

ויעברו. את הירדן:

(כד) וַיֹּאמְרוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ כִּי בְיָדֵנוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְגַם נָמֹגוּ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ:

פרק ב: ארבעה גבורים

ארבעה גבורים יש בסיפור הריגול של יריחו, מנעולה של ארץ ישראל: יהושע בן נון עצמו, השולח את המרגלים ומתחיל בכך את יעוד מלכותו, כיבוש ארץ ישראל; שני מרגלי החרש, שחז״ל מגלים לנו את זהותם, פינחס בן אלעזר הכהן וכלב בן יפנה; וכמובן, רחב הזונה שמקבלת את המרגלים, מסתירה אותם ומצילה אותם, ומעודדת את רוחם בעדותה על פחד יושבי הארץ מפני עם ישראל להם יתן ה׳ את הארץ (וכמובן, מבטיחה את הצלתה והצלת בני משפחתה).

ארבעת הגבורים הללו מכוונים כנגד אותיות שם הוי׳ ב״ה: פינחס בן אלעזר ויהושע בן נון מכוונים כנגד אותיות **י״ה** שבשם, כמבואר בכ״ד שהיחס ביניהם הוא בסוד ״זריזות במתינות״ – פינחס זריז לקנא לה׳ ויהושע מתון (ואף שכאשר יש להכריע ביניהן נבחרת דווקא המתינות כראויה למנהיג ורועה ישראל, ולכן נבחר יהושע, אך מתינותו גרמה לו גם להתרשל בכיבוש הארץ). ״זריזות במתינות״ היא תכונת הדעת, כנודע, כאשר הזריזות היא מצד מוחין דאבא (חכמה, **י**) והמתינות מצד מוחין דאמא (בינה, **ה** עילאה).

י״ה הן ״הנסתרות להוי׳ אלהינו״ – פינחס, שכנגד החכמה, הוא ״רואה ואינו נראה״, נסתר לגמרי גם כשהוא בשטח (כמו ה״י שכלל לא רמוזה בפסוק), ויהושע, שכנגד הבינה, איננו נסתר בעצם (כמו ה״ה שכן רמוזה ב״הנסתרות״), אך בפועל הוא לא נמצא בשטח. **כלב** – **שכולו לב** – מכוון כנגד הז״א, **ו** מדות הלב, ה״ו שבשם, ראשית ״**והנ**גלות לנו לבנינו״. רחב, האשה, המייצגת כאן את יושבי הארץ (ואת הארץ עצמה, שנקראת על שם רחב ״ארץ טובה ורחבה״, כנודע), היא כנגד המלכות, **ה** תתאה, כפשוט.

י	פינחס
ה	יהושע
ו	כלב
ה	רחב

כאשר נותנים לרחב ״אות אמת״ היא עולה ליסוד (**ו**) ובנישואיה ליהושע בן נון היא עולה לבינה, ״**רחובות** הנהר״, כשמה **רחב**, ודוק.

והרמזים: **יהושע פינחס כלב רחב** – ר״ת אותיות **יכפר** (״והוא רחום יכפר עון״ של רחב הזונה, כאשר היא מצילה את המרגלים, כדברי חז״ל שמביא רש״י ״ותורידם בחבל בעד החלון׳. באותו חבל וחלון היו הנואפים עולין אליה, אמרה רבונו של עולם באלו חטאתי באלו תמחול לי״) – עולים 861, 41 במשולש, **בית המקדש** (תכלית הכניסה לארץ) וכו׳.

כשמצרפים לשרש (861) גם את ארבעת השמות במילוי – **יוד הא וו שין עין פא יוד נון חית סמך כף למד בית ריש חית בית** (3399) – עולה 4060, סוד שבעים פני **חן**!
אם מצרפים לארבעת הגיבורים גם את השם **אליהו** (שהרי "פינחס זה אליהו") עולה הכל "**בראשית**". רק הזוג **יהושע-רחב** עולה **אתר** (הגילוי ש"לית אתר פנוי מיניה", בו צריך יהושע, תלמידו של משה, 'להשלים' את רחב ש"שיירה בחללו של עולם") והשאר עולה **יבש** (**יב** פעמים **הוי**'), היינו ש"**בראשית**" צירוף אותיות **אתר יבש** – "**ותרא**ה **היבש**ה", עלמא דאתגליא, העולה מתוך הים, עלמא דאתכסיא – סוד הכנסת יהושע את העם לארץ (עלמא דאתגליא, בחינת רחל, ממנה בא יהושע) מתוך המדבר (עלמא דאתכסיא, בחינת לאה, ממנה בא משה), ודוק.

פרק ב: יהושע ורחב

לפי חז"ל, יהושע בן נון נשא את רחב הזונה, ומהבנות שנולדו להם יצאו גדולי הנביאים (ירמיהו, יחזקאל וחולדה). בפרצוף העניינים של יהושע בן נון, המלכות היא נשואיו לרחב הזונה (מלכות היא האשה). הדבר העמוק ביותר ביחס למלכות הוא הכח לרדת לעולמות התחתונים ולהעלות ניצוצות. יהושע נקרא תחלה הושע וגם הנביא הושע נשא אשה זונה.

בעומק, מה שמנהיג הדור נושא את הזונה של הדור (לאחר תשובתה גיורה), היינו שהמנהיג כל כך קשור לעם ישראל עד שהוא אוהב אפילו את האלמנטים בעם שמרחיקים את עצמם, שזונים מאחרי ה' ועובדים אלהים אחרים. כמו שה' נשוי לנו ולא יכול לגרש אותנו – הוא קשור אלינו בעצם – כך המנהיג צריך להרגיש קשור לכל נשמה. הדבר בא לידי ביטוי כאשר נשמה מתרחקת ואז עליו לשאת להרים אותה.

כאשר יהושע נכנס לארץ ישראל הוא מוצא את הזיווג שלו, והנה יהושע בן נון ועוד רחב הזונה = ארץ ישראל. יהושע תקן את ברכת הארץ, הברכה השניה בברכת המזון, ובברכה זו נקראת ארץ ישראל "ארץ חמדה טובה ורחבה" – "ארץ טובה" היינו **יהושע** (= **חיה** פעמים **טוב**, "אמרו צדיק כי טוב"), "ורחבה" היינו רחב (משמעות שמה). ארץ ישראל היא קטנה אבל היא מתרחבת לפי יושביה, "מועט מחזיק את המרובה" להכיל הכל, וכח ההתרחבות האין סופי של ארץ ישראל הוא הכח של רחב.

בפעם הראשונה שיהושע מופיע בתורה, במלחמת עמלק, כתוב "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים" – המלה הראשונה שמשה אומר ליהושע היא "בחר" אותיות רחב, הוא מנבא לו את השידוך שלו, שידוך של 'בחירת לבו' (לא 'בת גילו'). זהו שידוך של חמשה עשר באב (כמבואר בספר מחול הכרמים), ויתכן שאז, חדשים ספורים לאחר כיבוש יריחו, התחתנו יהושע ורחב! בסיום מלחמת עמלק נאמר "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב" – הסיפור מתחיל מ"בחר" ונגמר ב"חרב", אותיות רחב. בפרקי אבות, רבי יהושע בן חנניה אומר "איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם? חבר טוב", והאר"י אומר שרבי יהושע בן חנניה הוא גלגול יהושע בן נון – "**חבר** טוב" רמז ל**רחב** ("האשה טובה היא החבר הטוב").

[לפי שיעור כ"ג ניסן תשע"ח 'דמותו של יהושע בן נון']

נ"ך יומי – יום המישי, י"ג אדר

יהושע פרק ג'

(א) וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מֵהַשִּׁטִּים וַיָּבֹאוּ עַד הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּלִנוּ שָׁם טֶרֶם יַעֲבֹרוּ: (ב) וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעַבְרוּ הַשֹּׁטְרִים בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה: (ג) וַיְצַוּוּ אֶת הָעָם לֵאמֹר כִּרְאוֹתְכֶם אֵת אֲרוֹן בְּרִית הוי' אֱלֹהֵיכֶם וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאִים אֹתוֹ וְאַתֶּם תִּסְעוּ מִמְּקוֹמְכֶם וַהֲלַכְתֶּם אַחֲרָיו:

והכהנים הלוים. לפי שיצאו כולם מלוי (אבי) אבי עמרם נקראו לוים, כמו שפירשו רבותינו בבראשית רבה: במ"ח מקומות (ביבמות פו ב, ותמיד כז א ועוד, הגירסא: בכ"ד מקומות) נקראו הכהנים לוים, וזה טעמו של דבר (מפי רבי): **והלכתם אחריו**. נשתנה המסע הזה משאר מסעות, שכל זמן שמשה היה קיים היה עמוד הענן נוסע תחלה, ומראה להם הדרך, והארון נוסע אחר ב' דגלים, עכשיו הארון נוסע תחלה (סוטה לב ב):

(ד) אַךְ | רָחוֹק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם (ובינו) וּבֵינָיו כְּאַלְפַּיִם אַמָּה בַּמִּדָּה אַל תִּקְרְבוּ אֵלָיו לְמַעַן אֲשֶׁר תֵּדְעוּ אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ בָהּ כִּי לֹא עֲבַרְתֶּם בַּדֶּרֶךְ מִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם: **(ס)**

אך רחוק יהיה. כבודו של מקום הוא: **וביניו**. כמו ובינו, ודומה לו (תהלים קמט ב): ישמח ישראל בעושיו. דבר אחר: ב' ארונות היו, של שכינה ושל יוסף מהלכין יחד: **כאלפים אמה**. כדי שתהיו יכולין לילך ולהתפלל לפניו בשבת, כך מפורש במדרש תנחומא, לפי שידע שעתידין להיות צרים לפני יריחו בשבת: **למען אשר תדעו**. מוסב על והלכתם אחריו: **כי לא עברתם בדרך**. לא הלכתם בענין זה עד הנה:

(ה) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם הִתְקַדָּשׁוּ כִּי מָחָר יַעֲשֶׂה הוי' בְּקִרְבְּכֶם נִפְלָאוֹת: **(פ)**

ויאמר יהושע. ביום השלישי, ויום ל' של אבל, היה ראשון לג' הימים: **התקדשו**. הזדמנו: **כי מחר**. בעברכם את הירדן: **נפלאות**. תרגם יונתן פרישן:

(ו) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שְׂאוּ אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית וְעִבְרוּ לִפְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם: **(ס)**

ויאמר יהושע אל הכהנים. ביום המחרת: **שאו את ארון הברית**. עד עכשיו נשאו הלוים, והיום הכהנים:

(ז) וַיֹּאמֶר הוי' אֶל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל גַּדֶּלְךָ בְּעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן כִּי כַאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ: (ח) וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הַבְּרִית לֵאמֹר כְּבֹאֲכֶם עַד קְצֵה מֵי הַיַּרְדֵּן בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמֹדוּ: **(פ)**

כבאכם עד קצה מי הירדן. כשתכנסו לפנים משפתו: **בירדן תעמדו**. עד אשר יעברו כל העם אל העבר השני:

(ט) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּשׁוּ הֵנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי הוי' אֱלֹהֵיכֶם:

גשו הנה. צמצם את כולם בין שני בדי ארון, זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה:

(י) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי אֵל חַי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרִישׁ מִפְּנֵיכֶם אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת הַחִתִּי וְאֶת הַחִוִּי וְאֶת הַפְּרִזִּי וְאֶת הַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַיְבוּסִי:

בזאת תדעון. במה שאתם רואים שכלכם מצומצמין כאן:

(יא) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ עֹבֵר לִפְנֵיכֶם בַּיַּרְדֵּן:

הברית אדון כל הארץ. ברית של הקדוש ברוך הוא, שהוא אדון כל הארץ, ואל תתמה על הה״א של הברית, שהרבה מקראות מדברים כך, כמו (מלכים ב טז יז): המסגרות המכונות; (ירמיהו לא לט): העמק הפגרים: **עובר לפניכם.** מקדים לפניכם ליכנס לתוך הירדן:

(יב) וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵי עָשָׂר אִישׁ מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט:

קחו לכם שני עשר איש. הכינו אותם להיות נכונים למה שאצוה אותם כשתעברו את הירדן:

(יג) וְהָיָה כְּנוֹחַ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הוי׳ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן מֵי הַיַּרְדֵּן יִכָּרֵתוּן הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמָעְלָה וְיַעַמְדוּ נֵד אֶחָד:

המים היורדים מלמעלה. למטה כדרך כל הנהרות המושכים: **ויעמדו נד אחד.** כשירדו המים עד מקום שנכרתו שם ואינם יורדים משם ולמטה אלא הם מתקבצים ונגדשין ועולין למעלה, כיפין על גבי כיפין: **נד.** כמו (תהלים לג ז): כונס כנד, (ישעיהו יז יא) נד קציר, לשון גובה, וכן חברם מנחם:

(יד) וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָעָם מֵאָהֳלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם: (טו) וּכְבֹאוּ נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בִּקְצֵה הַמָּיִם וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי קָצִיר:

גדותיו. לשון שפה גבוהה: **כל ימי קציר.** שימי ניסן ימי קציר הם:

(טז) וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד (באדם) מֵאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּמּוּ נִבְרָתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ:

הרחק מאד. ממקום שעמדו שם נפסקו: **מאדם העיר.** כך שמה: **והיורדים.** אותם שהיו יורדים משם ולמטה תחלה: **תמו נכרתו.** עברו כדרך הליכתן ככל הנחלים ההולכים אל הים, עד אשר תמו:

(יז) וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית הוי׳ בֶּחָרָבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הָכֵן וְכָל יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בֶּחָרָבָה עַד אֲשֶׁר תַּמּוּ כָּל הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן:

ויעמדו הכהנים. אצל שפת הירדן: **בתוך הירדן.** וכל זמן שעמדו לא ירדו המים העליונים למטה, ובתוך כך כל העם עוברים בחרבה: **הכן.** מכוונים ונצבים זה כנגד זה:

פרק ג: וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר

הפרק פותח בביטוי ״וישכם יהושע בבקר״. הביטוי ״וישכם... בבקר״ חוזר אצל יהושע יותר מאצל כל דמות אחרת בתנ״ך – ארבע פעמים (אצלנו, לפני הכניסה לארץ, ״וַיַּשְׁכֵּם

יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מֵהַשִּׁטִּים וַיָּבֹאוּ עַד הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּלִנוּ שָׁם טֶרֶם יַעֲבֹרוּ"; בהכנות לכיבוש יריחו, "וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת אֲרוֹן הוי'"; במעשה עכן, "וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיַּקְרֵב אֶת יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט יְהוּדָה"; ובכיבוש העי, במלחמה השניה, "וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת הָעָם וַיַּעַל הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָעָם הָעָי" – ארבע הופעות המכוונות כסדרן כנגד אותיות שם הוי' ב"ה ועולמות אבי"ע, וד"ל).

בכל התנ"ך הביטוי "וישכם... בבקר" חוזר ביחס לשבע דמויות – אברהם אבינו (בו נאמר ג"פ "וישכם אברהם בבקר", בסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה, כמבואר במאמר בשם זה באשא עיני), אבימלך, יעקב אבינו, לבן, משה רבינו ויהושע בן נון (הכי הרבה פעמים, כנ"ל – סך הכל הביטוי חוזר **יב** פעמים ביחס ל-**ז** אנשים).

ובהקבלה לשבע מדות הלב (כשהכל הוא חסד – "וישכם... בבקר" היינו "בקר דאברהם" ש"התחיל להאיר" – חסד שבז"ת וז"ת שבחסד, וד"ל): לכל הדמויות הקדושות כאן יש הקבלה מובהקת (בדומה להופעה באושפיזין) – אברהם בחסד, יעקב בתפארת, משה בנצח, יהושע (שבא מיוסף) ביסוד ודוד במלכות. שתי הדמויות שאינן בקדושה מקבילות כאן לקו שמאל – אבימלך לגבורה ולבן להוד (לפי סדר ההופעות קודם ההוד, לבן, לנצח, משה, בסוד "הולך בתם [תמימות, הוד, רגל שמאל] ילך בטח [בטחון, נצח, רגל ימין]").

ולסיכום:

חסד **"וישכם אברהם בבקר"** **(ג"פ)**		**גבורה** **"וישכם אבימלך בבקר"**
	תפארת "וישכם יעקב בבקר"	
נצח **"וישכם משה בבקר"**		**הוד** "וישכם לבן בבקר"
	יסוד "וישכם יהושע בבקר" **(ד"פ)**	
	מלכות "וישכם דוד בבקר"	

ורמזים: "**וישכם... בבקר**" עולה **פרת** (י"פ **חיים**, מ"פ **טוב**), "בן פֹּרת יוסף", סוד "בקר דיוסף". ז"פ "**וישכם... בבקר**" עולה 4760, כ"פ **רחל**. שבעת השמות – **אברהם אבימלך יעקב משה לבן יהושע דוד** – עולים 1365, 3 פעמים 5 פעמים 7 פעמים 13 (ויחד עם **יוסף**, סוד "בקר דיוסף" הנ"ל, עולה **הוי' אחד** ברבוע, כמנין **זך** מילויי שם הוי' ב"ה). שבעת הביטויים השלמים – ז"פ "**וישכם... בבקר**" עם שבעת השמות – עולים 6125, ה"פ 1225 (**לה** ברבוע, **מט** במשולש), 5^3 פעמים 7^2. "**וישכם יהושע בבקר**" עולה 1701, 7 פעמים **אברם** (3^5), ובמספר קדמי עולה 4298, **דוד** פעמים **רבקה**, ז"פ **חכמה-בינה-דעת** (כשרק חלק הקדמי עולה ז"פ **תניא**).

פרק ג: בין הכרובים

"וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּשׁוּ הֵנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי הוי' אֱלֹהֵיכֶם. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי אֵ־ל חַי בְּקִרְבְּכֶם". ופירש רש"י: "גשו הנה – צמצם את כולם בין שני בדי ארון זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה".

ובמדרש (ב"ר ה, ז): "אמר להן יהושע ממה שהחזיקו שני בדי הארון אתכם, אתם יודעים ששכינתו של הקדוש ברוך הוא ביניכם". הקב"ה "צמצם שכינתו" ומדבר עם משה "מבין שני בדי הארון" (ב"ר ד, ד). וכן נאמר כי שני בדי הארון היו "דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת, ונראין כשני דדי אשה, שנאמר 'צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין'" (יומא נד א).

מבואר בחסידות שכל מקור השפע שמגיע מקדש־הקדשים לנשמות עם־ישראל נמשך דרך בדי הארון, ובמיוחד שפע של אהבה! מקור האהבה הוא בין הכרובים, שם היא ודאי "אהבה רבה בתענוגים". אותה אהבה, האהבה הגדולה ביותר, נבנסת לתוך הבדים, הבולטים לתוך הפרוכת בסוד הדדים – ומשם היא זורמת לתוך נשמות עם ישראל.

אפשר היה לחשוב, שהשכינה שורה בין הכרובים, אבל לשון חז"ל היא שהשכינה שורה בין הבדים שנדמים מבחוץ לדדים. השביל "בין הבדים" הוא־הוא אותו שביל צר דרכו נכנס הכהן הגדול ביום הכפורים, אחת בשנה, להקטיר את הקטורת. ואם כן, מה כוחם של שני בדי הארון? מצד אחד, הקב"ה מצמצם את עצמו שם ומצד שני הוא מסוגל לצמצם את כל עם ישראל שם! אנו רואים שבין שני בדי הארון ישנה השתקפות של שני הכרובים! שני הכרובים היינו היחוד, הזיווג, של קוב"ה ושכינתיה – ובהמשך זה בא לידי פועל ממש. אפשר לומר ששני הכרובים הם ה'בכח' של יחוד קוב"ה ושכינתיה ואילו "בין שני בדי הארון" – הוא ה'בפועל' של "יחוד קוב"ה ושכינתיה". ואכן, שם כל עם ישראל מצטמצם יחד, לעמוד לשמוע "את דברי הוי'".

מבואר בחסידות שהמילה 'צמצום' סובלת שני פרושים: צמצום בבחינת סילוק וצמצום בבחינת ריכוז! כאן יש לנו צמצום בבחינת ריכוז: "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון". נס היה בבית המקדש, שנקרא "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים". וכאן, בין שני בדי הארון, על אחת כמה וכמה, שהרי זהו המקום העיקרי בו המעט החזיק את המרובה! בבית המקדש, ובכלל בארץ ישראל, ישנו כח אדיר של "מקום ארון אינו מן המדה"; ועיקר הכח הוא בין הבדים – שם אין סוף יכול להצטמצם באופן של מועט מחזיק את המרובה.

ועוד, סוד הצמצום של כל ישראל בין שני בדי הארון, "החזיק מועט את המרובה", הוא באהבת ישראל. "כל ישראל ערבים זה בזה", מעורבים זה בזה ומפנים מקום זה לזה. כל אחד מפנה מקום לשני וכך כולם 'נדחסים' למקום הקטן ביותר, כבני משפחה אחת המצטופפים בשמחה, "אהבה דוחקת את הבשר". והרמז: **מועט מחזיק את המרובה = אהבת ישראל.**

[מבחר שיעורי התבוננות כ"ב. סודות מן הסדר עמ' 115]

נ"ך יומי – יום ששי, י"ד אדר
פורים שמח!!! להיים להיים!!!

יהושע פרק ד׳

(א) וַיְהִי֙ כַּאֲשֶׁ֣ר תַּ֔מּוּ כָּל הַגּ֖וֹי לַעֲבֹ֣ר אֶת הַיַּרְדֵּ֑ן (פ) וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה אֶל יְהוֹשֻׁ֖עַ לֵּאמֹֽר׃
(ב) קְח֤וּ לָכֶם֙ מִן הָעָ֔ם שְׁנֵ֥ים עָשָׂ֖ר אֲנָשִׁ֑ים אִ֥ישׁ אֶחָ֖ד אִ֥ישׁ אֶחָ֖ד מִשָּֽׁבֶט׃

שנים עשר אנשים. הם שנזכרים למעלה להיות נכונים:

(ג) וְצַוּוּ֙ אוֹתָ֣ם לֵאמֹ֔ר שְׂא֥וּ לָכֶ֛ם מִזֶּ֖ה מִתּ֣וֹךְ הַיַּרְדֵּ֑ן מִמַּצַּב֙ רַגְלֵ֣י הַכֹּהֲנִ֔ים הָכִ֖ין שְׁתֵּ֥ים עֶשְׂרֵ֛ה אֲבָנִ֖ים וְהַעֲבַרְתֶּ֣ם אוֹתָ֑ם עִמָּכֶ֗ם וְהִנַּחְתֶּם֙ אוֹתָ֔ם בַּמָּל֖וֹן אֲשֶׁ֥ר תָּלִ֛ינוּ בּ֥וֹ הַלַּ֖יְלָה׃ (ס)

והעברתם אותם עמכם. כמצות משה (דברים כז) לבנות להם מזבח בהר עבל ולכתוב עליהם את דברי התורה, ובו ביום באו אל הר עבל ובנו בהם את המזבח והעלו עולות ושלמים, ואכלו ושתו, וקפלו אותם ובאו ולנו בגלגל:

(ד) וַיִּקְרָ֣א יְהוֹשֻׁ֗עַ אֶל שְׁנֵ֤ים הָעָשָׂר֙ אִ֔ישׁ אֲשֶׁ֥ר הֵכִ֖ין מִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל אִ֥ישׁ אֶחָ֖ד אִ֥ישׁ אֶחָ֖ד מִשָּֽׁבֶט׃ (ה) וַיֹּ֣אמֶר לָהֶ֗ם יְהוֹשֻׁ֤עַ עִבְרוּ֙ לִפְנֵ֣י אֲרוֹן֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם אֶל תּ֖וֹךְ הַיַּרְדֵּ֑ן וְהָרִ֤ימוּ לָכֶם֙ אִ֣ישׁ אֶ֔בֶן אַחַ֖ת עַל שִׁכְמ֑וֹ לְמִסְפַּ֕ר שִׁבְטֵ֖י בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃

עברו לפני ארון וגו'. הכנסו עתה בירדן ועברו עד לפני הכהנים:

(ו) לְמַ֣עַן תִּהְיֶ֣ה זֹּ֔את אוֹת֙ בְּקִרְבְּכֶ֔ם כִּ֥י יִשְׁאָלוּן֙ בְּנֵיכֶ֣ם מָחָ֔ר לֵאמֹ֕ר מָ֖ה הָאֲבָנִ֥ים הָאֵ֖לֶּה לָכֶֽם׃ (ז) וַאֲמַרְתֶּ֣ם לָהֶ֔ם אֲשֶׁ֤ר נִכְרְתוּ֙ מֵימֵ֣י הַיַּרְדֵּ֔ן מִפְנֵ֖י אֲר֣וֹן בְּרִית יְהוָ֑ה בְּעָבְרוֹ֙ בַּיַּרְדֵּ֔ן נִכְרְת֖וּ מֵ֣י הַיַּרְדֵּ֑ן וְהָי֤וּ הָאֲבָנִים֙ הָאֵ֣לֶּה לְזִכָּר֔וֹן לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל עַד עוֹלָֽם׃ד

והיו האבנים האלה. בגלגל לזכרון זה:

(ח) וַיַּעֲשׂ֗וּ כֵּן֙ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל כַּאֲשֶׁ֖ר צִוָּ֣ה יְהוֹשֻׁ֑עַ וַיִּשְׂא֣וּ שְׁתֵּֽי עֶשְׂרֵ֤ה אֲבָנִים֙ מִתּ֣וֹךְ הַיַּרְדֵּ֔ן כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר יְהוָ֣ה אֶל יְהוֹשֻׁ֑עַ לְמִסְפַּ֕ר שִׁבְטֵ֖י בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּעֲבִרֻ֥ם עִמָּ֖ם אֶל הַמָּל֑וֹן וַיַּנִּחֻ֖ם שָֽׁם׃ (ט) וּשְׁתֵּ֤ים עֶשְׂרֵה֙ אֲבָנִ֔ים הֵקִ֥ים יְהוֹשֻׁ֖עַ בְּת֣וֹךְ הַיַּרְדֵּ֑ן תַּחַת֙ מַצַּב֣ רַגְלֵ֔י הַכֹּהֲנִ֖ים נֹשְׂאֵ֣י אֲר֣וֹן הַבְּרִ֑ית וַיִּהְי֤וּ שָׁם֙ עַד הַיּ֣וֹם הַזֶּֽה׃

ושתים עשרה אבנים. אחרות הקים יהושע בתוך הירדן:

(י) וְהַכֹּהֲנִ֗ים נֹשְׂאֵי֙ הָאָר֔וֹן עֹמְדִ֖ים בְּת֣וֹךְ הַיַּרְדֵּ֑ן עַ֣ד תֹּ֗ם כָּל הַדָּבָר֙ אֲשֶׁ֣ר צִוָּ֣ה יְהוָ֔ה אֶת יְהוֹשֻׁ֖עַ לְדַבֵּ֣ר אֶל הָעָ֑ם כְּכֹ֗ל אֲשֶׁ֤ר צִוָּה֙ מֹשֶׁ֣ה אֶת יְהוֹשֻׁ֔עַ וַיְמַהֲר֥וּ הָעָ֖ם וַיַּעֲבֹֽרוּ׃

עד תום כל הדבר. כמו ששנינו במסכת סוטה (לד א) עודם בירדן אמר להם יהושע דעו למה אתם עוברים את הירדן, על מנת שתורישו את כל יושבי הארץ כו׳:

(יא) וַיְהִ֗י כַּאֲשֶׁ֤ר תַּם כָּל הָעָם֙ לַעֲבֹ֔ר וַיַּעֲבֹ֖ר אֲר֣וֹן יְהוָ֑ה וְהַכֹּהֲנִ֖ים לִפְנֵ֥י הָעָֽם׃

ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבר ארון וגו'. לא כדרך שעברו האחרים, אלא כמו שמפורש למטה בענין נתקו כפות רגלי הכהנים לאחוריהם אל החרבה, על השפה שנכנסו בה שהיו עומדים אצלה, וחזרו המים לאחוריהם לילך כתמול שלשום, נמצא ארון ונושאיו מצד זה, וכל ישראל מצד זה, נשא הארון את נושאיו ועבר: **לפני העם**. לעיני העם:

(יב) וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד מִשָּׁבֶט: (יג) כִּי כָל אִישׁ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דּוֹר לְשִׁבְטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה: (יד) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ כָּל הָעָם אֶת הַיַּרְדֵּן וַיהוָה דִּבֶּר אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: (טו) צַוֵּה אֶת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הָעֵדֻת וְיַעֲלוּ מִן הַיַּרְדֵּן:

צוה את הכהנים. כאן פירש הכתוב את האמור למעלה, היאך עבר ארון ה' והכהנים לפני העם וגו': **ויעלו מן הירדן**. 'ויעברו' אין כתיב כאן, אלא 'ויעלו', למדנו שעל השפה שהיו עומדין אצלה עלו, ואי אפשר לומר שהיו עומדין אצל שפת הירדן שבמערב, שהרי נאמר למעלה (ג טו): נטבלו רגלי הכהנים בקצה המים, ושם נאמר ויעמדו הכהנים וכל ישראל עוברים:

(יז) וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ מִן הַיַּרְדֵּן: (יח) וַיְהִי (בעלות) כַּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית יהוה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְּקוּ כַפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הֶחָרָבָה וַיָּשֻׁבוּ מֵי הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם וַיֵּלְכוּ כִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם עַל כָּל גְּדוֹתָיו:

נתקו כפות רגלי הכהנים. מן המים אל החרבה שאצלם, וישובו המים למקומם, נמצא ארון מצד זה, וישראל מצד זה, נשא ארון את נושאיו ועבר. ועל דבר זה נענש עוזא (שמואל ב ו ז) כשאחז בארון, נושאיו נשא, עצמו לא כל שכן:

(יט) וְהָעָם עָלוּ מִן הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיַּחֲנוּ בַגִּלְגָּל בִּקְצֵה מִזְרַח יְרִיחוֹ: (פ) (כ) וְאֵת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן הַיַּרְדֵּן הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל:

הקים יהושע בגלגל. הוא המלון אשר לנו בו הלילה:

(כא) וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר אֶת אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה: (כב) וְהוֹדַעְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם לֵאמֹר בַּיַּבָּשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: (כג) אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יהוה אֱלֹהֵיכֶם אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵיכֶם עַד עָבְרְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יהוה אֱלֹהֵיכֶם לְיַם סוּף אֲשֶׁר הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד עָבְרֵנוּ: (כד) לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת יַד יהוה כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יְרָאתֶם אֶת יהוה אֱלֹהֵיכֶם כָּל הַיָּמִים: (ס)

פרק ד: מעבר הירדן

לפני מעבר הירדן בכניסה לארץ ישראל ה׳ מצוה את יהושע: ״קְחוּ לָכֶם מִן הָעָם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד מִשָּׁבֶט. וְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהִנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה״ (ובהמשך הפרק מתואר ביצוע מצות ה׳). וכתב רש״י (לפי דברי חז״ל): ״והעברתם אותם עמכם׳. כמצות משה לבנות להם מזבח בהר עיבל ולכתוב עליהם את דברי התורה, ובו ביום באו אל הר עיבל ובנו בהם את המזבח והעלו עולות ושלמים, ואכלו ושתו, וקפלו אותם ובאו ולנו בגלגל״.

שלש התחנות של יב האבנים המעידות על הטוב והחסד שגומל ה׳ עם ישראל – **ירדן-עיבל-גלגל** – עולות 442, **טוב** פעמים **הוי׳**. במספר קדמי עולות שלש התחנות 1765, **שמחה** פנים ואחור (מתאים לשמחה לפני ה׳ בהר עיבל, כפי שמודגש בתורה), כאשר חלק הקדמי לבדו עולה ג״פ **אמת** (המלה אמת היא ראש-תוך-סוף של אותיות האלף-בית, שהן סוד האבנים, כמבואר בספר יצירה).

לאחר שסיימו בני ישראל לעבור את הירדן עבר ארון ה׳ עם הכהנים את הירדן, ״וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּם כָּל הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן הוי׳ וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם״, וכותב רש״י: ״לא כדרך שעברו האחרים, אלא כמו שמפורש למטה בענין ׳נתקו כפות רגלי הכהנים׳ לאחוריהם ׳אל החרבה׳, על השפה שנכנסו בה שהיו עומדים אצלה, וחזרו המים לאחוריהם לילך כתמול שלשום, נמצא ארון ונושאיו מצד זה, וכל ישראל מצד זה, נשא הארון את נושאיו ועבר״ (ואלה דברי רש״י ״למטה״: ״׳נתקו כפות רגלי הכהנים׳ מן המים אל החרבה שאצלם, וישובו המים למקומם, נמצא ארון מצד זה, וישראל מצד זה, נשא ארון את נושאיו ועבר. ועל דבר זה נענש עוזא (שמואל-ב ו, ז) כשאחז בארון, נושאיו נשא, עצמו לא כל שכן?!״). **ארון** אותיות **נורא**, כידוע, והוא המגלה את ״[האל הגדול הגבור] והנורא״, כשגילויו בתוך ישראל הוא בסוד יחוד יראה-נורא, כידוע ממורנו הבעל שם טוב (ואם היה עוזא רגיש לגילוי הזה לא היה נוגע בארון).

פרק ד: שתים עשרה אבנים

"...וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם: וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם אֲשֶׁר גִּבְרְתוּ מֵימֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי אֲרוֹן בְּרִית ה'... וְאֵת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן הַיַּרְדֵּן הֻקִּים יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל. וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר אֶת אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה. וְהוֹדַעְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם לֵאמֹר בַּיַּבָּשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה"... הכתובים מקבילים לזכרון של קרבן פסח "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם. ואמרתם זבח פסח הוא", "והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת"...

נראה שכללית לא ניחא לשלומי אמוני ישראל להצמיד את טיפוח הדמיונות הרצויים אל ממצאים ארכיאולוגיים וכיו"ב. הדבר מזכיר להם עבודת עץ ואבן, ואין הם להוטים לנבור ולגלות את עקבות אבותיהם בתוך שכבות ה"תרבות החמרית". ואבן, ברצות התורה לקבוע בלבותינו זכר ליציאת מצרים, עושה היא זאת על ידי מצוות. עדיפה מצות קרבן פסח על צפיה בסרט שצולם בפסח מצרים (סוף סוף מאמינים אנו שלא רק קשיים טכניים הביאו להנציח את יציאת מצרים בדרך בה בחרה התורה).

כאשר הזכרון בא על ידי מאמץ מכוון של הנפש, מתייחס הוא לעיקר ולפנימיות, ואין אז קפידא אם כל החיצוניות נשמרת במדויק, ולפעמים אדרבא, הנאמנות לתוכן הפנימי מחייבת גמישות ביחס לציורים הנושאים אותו.

והנה למרות כל האמור, מוצאים אנו בספר יהושע מעין זכרון ארכיאולוגי, והכתוב עוד רומז להיותו שקול לזכרון יציאת מצרים. הנה נשמע מכאן שבארץ ישראל יש מקום לקיים את הזכרון על ידי הצמדתו לממשויות חומריות, והללו אינן מגבילות ומגשמות אותו. בכל זאת, המעיין יבחין שאין כאן זכרון ארכיאולוגי, שכן אין באבנים המזכירות הללו שום סימן שמצייר או מפסל את מה שארע. הללו יכולות לשמש זכרון רק בעקבות מאמץ והתכוונות נפשית של מעבירי המסורת אודותן מדור לדור. ללמדך שיש בכוחה של הממשות בארץ הזאת לפעול בנפש מעין פעולתן של המצוות.

עניין זה יכול לתת לנו מבט כללי על הדמיון של ארץ ישראל. אבן רגילה 'משדרת' סתמיות נצחית, היא חוסר המשמעות שבתשתית הכל, היתה כאן לפני התרבות, ותשאר אחרי שזו תכלה. אבל אבני הארץ הזאת מסוגלות לשדר' את חיוניותו של המאורע שהיה נדמה כי הוא חד־פעמי. חוסנן אינו החוסן של ההתעלמות, אלא חוסנו של ה' הגובר על כל המציאות. פרשנות זאת לאבן, שנראית פרשנות מרחיקת לכת, יכולה להאיר בארץ ישראל דוקא, שם הצורה רומזת ליוצרה, ושם די לו למתבונן ברמז דק כדי להפליג ממנו הלאה למרחקים.

[רוחו של משיח עמ' שטז]

נ"ך יומי – שבת־קדש שושן־פורים פרשת כי־תשא – ט"ו אדר

יהושע פרק ה'

(א) וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ הוי' אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד (עברנו) עָבְרָם וַיִּמַּס לִבָּבָם וְלֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **(ס)**

אשר בעבר הירדן ימה. לצד שעברו בני ישראל הוא צד של מערבי, ועד עכשיו היו בעבר מזרחי:

(ב) בָּעֵת הַהִיא אָמַר הוי' אֶל יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חֲרְבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית:

חרבות צורים. כתרגומו: אזמלון חריפין, וכן (תהלים פט מד): אף תשיב צור חרבו, כשהחריפות נהפך לצדדין ואינו חותך יפה, וכן (ישעיהו נד יז): כל כלי יוצר עליך: **שנית.** שמלו כבר בליל יציאתם ממצרים קהל גדול יחד, וזו פעם שנית, שכל הארבעים שנה שהיו במדבר לא נשבה להם רוח צפונית, ולא היה להם יום נוח למול, כמו ששנינו ביבמות (עא ב). ורבותינו אמרו (שם): שנית, זו פריעת מילה, שלא נתנה לאברהם אבינו:

(ג) וַיַּעַשׂ לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חַרְבוֹת צֻרִים וַיָּמָל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל גִּבְעַת הָעָרְלוֹת:

גבעת הערלות. על שם המאורע נקרא, שנעשה כמין גבעה:

(ד) וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר מָל יְהוֹשֻׁעַ כָּל הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם הַזְּכָרִים כֹּל | אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם:

וזה הדבר. על ידי דבור מל אותם, אמר להם סבורים אתם לירש את הארץ ערלים, לא כך נאמר לאברהם (בראשית יז ט): ואתה את בריתי תשמור וגו', (שם שם ח): ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגוריך: **כל העם היוצא.** לא היה אחד מהם כאן, שכלם מתו והם היו מולים, שנאמר: כי מולים היו:

(ה) כִּי מֻלִים הָיוּ כָּל הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל הָעָם הַיִּלּוֹדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא מָלוּ:

לא מלו. כמו שפירשתי שלא נשבה רוח צפונית, והם שמלו עכשיו:

(ו) כִּי | אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד תֹּם כָּל הַגּוֹי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל הוי' אֲשֶׁר נִשְׁבַּע הוי' לָהֶם לְבִלְתִּי הַרְאוֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע הוי' לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: **(ז)** וְאֶת בְּנֵיהֶם הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ כִּי עֲרֵלִים הָיוּ כִּי לֹא מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ: **(ס)**

ואת בניהם הקים תחתם. ואת בניהם שהקים תחתיהם הם הילודים במדבר, אותם מל יהושע:

(ח) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּמּוּ כָל הַגּוֹי לְהַמְוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד חֱיוֹתָם: **(פ)**

וישבו תחתם. באתרהון, ולא צרו על העיר: **עד חיותם.** מן המכה:

(ט) וַיֹּאמֶר הוי אֶל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

גלותי. הסירותי את חרפת מצרים, שהיו אומרים: ראו כי רעה נגד פניכם, כוכב אחד יש ששמו 'רעה' והוא סימן של דם, רואין אנו אותו עליכם במדבר, והוא שאמר משה במדבר (שמות לב יב): למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם, והם אינם יודעים שהוא דם מילה, וכשמלו בימי יהושע ובא אותו הדם, הוסרה אותה החרפה שעדיין ערב רב שעלו עמהם היו מונים להם, כך דרש ר' משה הדרשן: **גלותי.** הסירותי, כמו (תהלים קיט כב): גל מעלי חרפה, (בראשית כט י): ויגל את האבן:

(י) וַיַּחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ: **(יא)** וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה:

ממחרת הפסח. יום הנפת העומר שהקריבו עומר תחלה, ומז' באדר שמת משה שפסק המן, היו מסתפקין עד עכשיו ממן שבכליהם שלקטו בשבעה באדר, שנאמר (שמות טז לה): את המן אכלו ארבעים שנה, והלא מ' שנה חסר שלשים יום, שהרי תחלת ירידת המן בט"ו באייר, אמור מעתה בחררה שהוציאו ישראל ממצרים, טעמו טעם מן:

(יב) וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ וְלֹא הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא: **(ס)**

ולא היה עוד לבני ישראל מן. לפיכך, ויאכלו מעבור הארץ, אם היה להם מן לא היו אוכלים מן התבואה, שהמן היה נוח להם, משל אומר לתינוק מפני מה אתה אוכל פת שעורין, לפי שאין לי פת חטין, לכך נאמר: ולא היה עוד וגו':

(יג) וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ:

בהיות יהושע ביריחו. מכאן לעיבורה של עיר שהיא מן העיר, שאי אפשר לומר בתוך יריחו: **הלנו אתה.** הלמסעדנא אתיתא:

(יד) וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא הוי עַתָּה בָּאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ:

עתה באתי. לעזרתך, שאין אדם יכול להלחם עליה ולתופשה להפיל החומה, אבל בימי משה רבך באתי ולא חפץ בי, שנאמר (שמות לג טו): אם אין פניך הולכים וגו':

(טו) וַיֹּאמֶר שַׂר צְבָא הוי אֶל יְהוֹשֻׁעַ שַׁל נַעֲלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן:

שר צבא ה'. ישראל שהוא צבא לה', ומיכאל היה, שנאמר (דניאל י כא): מיכאל שרכם:

פרק ה': שר צבא הוי'

בתקופת ההמתנה וההערכות לפני כיבוש יריחו פוגש יהושע "אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ" וכשהוא שואל אותו "הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ?" הוא עונה לו: "וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא הוי' עַתָּה בָאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ".

הביטוי "**אני שר צבא הוי' עתה באתי**" עולה 1568, הרבוע הכפול של **כח** (היינו **כח** בגשמיות **וכח** ברוחניות, **כח** שם **מה** **וכח** שם **בן**), העולה "**בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך**" ("פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה"), העולה שבע פעמים **דרך** ("בכל דרכיך"), ועולה בדיוק הפסוק של שבע החיות הטהורות, "**איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר**", המסמלות שבע דרכים טהורות בעבודת ה' על פי תורה, כמבואר במ"א. כל הפסוק עולה 4368 (תוספת של 2800 על 1568 הנ"ל), **כד צירופי יעקב**.

רש"י מפרש "'עתה באתי'. לעזרתך, שאין אדם יכול להלחם עליה ולתופשה להפיל החומה, אבל בימי משה רבך באתי ולא חפץ בי, שנאמר (שמות לג טו) 'אם אין פניך הולכים וגו'" ובהמשך הוא מסביר ש"שר צבא הוי'" היינו השר של ישראל, "שהוא צבא לה', ומיכאל היה, שנאמר (דניאל י כא) 'מיכאל שרכם'".

"**שר צבא הוי'**" ועוד **מיכאל** עולה 720 (י"פ **חסד**, שם **עב**) שהוא יחוד **משה-צפרה**. ועוד, אותיות המילוי של משה – **מם שין הא** (**מאין**) – עולות בגימטריא **מיכאל**. משה רבינו לא חפץ במיכאל משום שלא נזקק לו, בהיות שמיכאל טמון בתוך משה עצמו.

פרק ה: ברית המילה

"בָּעֵת הַהִיא אָמַר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צֳרִים וְשׁוּב מֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית... וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר מָל יְהוֹשֻׁעַ... וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה".

ה' אמר לאברהם אבינו: "אם מקיימין בניך את המילה הן נכנסים לארץ ואם לאו אין נכנסים לארץ... כתיב וזה הדבר אשר מל יהושע, דבר אמר להם יהושע ומלן, אמר להם מה אתם סבורין שאתם נכנסין לארץ ערלים? כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו 'ונתתי לך ולזרעך אחריך' על מנת 'ואתה את בריתי תשמור'". וכן נאמר בגמרא שבברכת המזון חובה להזכיר ברית ותורה בברכת הארץ (שנתקנה על ידי יהושע), ומפרש רש"י "שעל ידי ברית ניתנה [הארץ] לאברהם בפרשת מילה".

בפנימיות, המילה היא קדושה הגוף היהודי והוא הוא בחינת קדושת ארץ ישראל. מבואר שבנין ארץ ישראל הוא 'תיקון פרצוף רחל', והוא ענין 'הטבע היהודי' המתוקן. המילה נשלמה על ידי יהושע, מבניה של רחל, והנה **יהושע מילה** = **רחל רחל** (כאשר **יהושע** = **מילה אשה**).

יהושע הוא הדור השמיני לאברהם אבינו, רמז למילה שניתנה בשמיני. וכן לשון מילה (בהטיות השונות של הפועל) נמצאת שמונה פעמים ביהושע. יהושע מל את בני ישראל בגלגל שנקרא על שם המילה, "היום גלותי את חרפת מצרים בעיניכם". והנה לאברהם ניתנה מילה וליהושע פריעה, אברהם–מילה יהושע–פריעה = גל ברבוע, וזהו גלגל, גל פעמים גל.

[טעם מצוה פרשת לך לך]

פרק משנה שבועי

בבא־בתרא פרק ו׳

א. הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ וְלֹא צִמְּחוּ, וַאֲפִלּוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, זֶרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן:

ר"ע מברטנורה

הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת. סְתָם, וְלֹא פֵּרֵשׁ לַאֲכִילָה אוֹ לִזְרִיעָה: **אֲפִלּוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן.** דְּרָבָא קוֹנִים אוֹתוֹ לִזְרִיעָה, מָצִי לְמֵימַר אֲנִי לַאֲכִילָה מְכַרְתִּיו. דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹב: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר וְכוּ'.** בַּגְּמָרָא מוֹקֵי כֻּלָּהּ מַתְנִיתִין אַלִּיבָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲסוּרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, אֲפִלּוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, הָא זֶרְעוֹנֵי גִּנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. שֶׁרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, זֶרְעוֹנֵי גִּנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, דַּהֲוֵי מִקַּח טָעוּת, דְּוַדַּאי לִזְרִיעָה זַבְּנִינְהוּ:

ב. הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רֹבַע טִנּוֹפֶת לִסְאָה. תְּאֵנִים, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מִתְלָעוֹת לְמֵאָה. מַרְתֵּף שֶׁל יַיִן, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לְמֵאָה. קַנְקַנִּים בַּשָּׂרוֹן, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פִּיטַסְיָאוֹת לְמֵאָה:

ר"ע מברטנורה

הַמְקַבֵּל פֵּרוֹת. שֶׁקָּנָה תְּבוּאָה מֵחֲבֵרוֹ. הַלּוֹקֵחַ מְקַבֵּל עָלָיו רֹבַע טִנּוֹפֶת לְכָל סְאָה, דְּדֶרֶךְ תְּבוּאָה בְּכָךְ. וְלֹא יוֹתֵר: **עֶשֶׂר מִתְלָעוֹת.** אֲכוּלוֹת מִתּוֹלָעִים. לְכָל מֵאָה, דְּהַיְנוּ אֶחָד מֵעֶשֶׂר: **קוֹסְסוֹת.** יַיִן רַע. אִם הַמַּרְתֵּף שֶׁל חָבִיּוֹת גְּדוֹלוֹת מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר חָבִיּוֹת גְּדוֹלוֹת. וְאִם הַמַּרְתֵּף שֶׁל כַּדּוֹת, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר כַּדּוֹת. וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמַר מַרְתֵּף זֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, וּלְמִקְפָּה, כְּלוֹמַר לָשִׂים בְּתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל. אֲבָל אִם אָמַר מַרְתֵּף שֶׁל יַיִן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ לְמִקְפָּה, צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ יַיִן שֶׁכְּלוֹ יָפֶה. שֶׁיַּיִן שֶׁל מִקְפָּה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יָפֶה וּמִתְקַיֵּם, שֶׁאֵין מִסְתַּפְּקִים מִמֶּנּוּ אֶלָּא מְעַט מְעַט. וְאִם אָמַר סְתָם יַיִן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ וְלֹא זָכַר לְמִקְפָּה, נוֹתֵן לוֹ יַיִן בֵּינוֹנִי הַנִּמְכָּר בַּחֲנוּת. וְאִם אָמַר מַרְתֵּף זֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ וְלֹא הִזְכִּיר יַיִן, אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ חֹמֶץ, הִגִּיעוֹ: **קַנְקַנִּים בַּשָּׂרוֹן.** בְּאֶרֶץ הַמִּישׁוֹר: **מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פִּיטַסְיָאוֹת.** שֶׁאֵינָן מְבֻשָּׁלוֹת כָּל צָרְכָּן. וְהֵן שׁוֹאֲבוֹת הַיַּיִן וּמַזִּיעוֹת אוֹתוֹ:

ג. הַמּוֹכֵר יַיִן לַחֲבֵרוֹ וְהֶחְמִיץ, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְאִם יָדוּעַ שֶׁיֵּינוֹ מַחְמִיץ, הֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת. וְאִם אָמַר לוֹ יַיִן מְבֻשָּׁם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד הָעֲצֶרֶת. וְיָשָׁן, מִשֶּׁל אֶשְׁתָּקַד. וּמְיֻשָּׁן, מִשֶּׁל שָׁלֹשׁ שָׁנִים:

ר"ע מברטנורה

אֵינוֹ חַיָּב. הַמּוֹכֵר בְּאַחֲרָיוּתוֹ. דְּבִשְׁעַת מְכִירָה יַיִן הָיָה. וְדַוְקָא שֶׁנַּעֲשָׂה חֹמֶץ בְּכֵלָיו דְּלוֹקֵחַ, דְּאִי בְּכֵלָיו שֶׁל מוֹכֵר, מָצִי אָמַר לֵיהּ הָא חָמָרְךָ וְהָא קַנְקַנְךָ, וְלֹא מָצִי מוֹכֵר אָמַר לֵיהּ לָמָּה הִשְׁהֵיתָ אוֹתוֹ בַּקַּנְקַנִּים כָּל כָּךְ, אַתְּ הוּא דְּאַפְסַדְתְּ, דְּמָצִי הֵיאַךְ אָמַר לֵיהּ הָא מֵעִקָּרָא הוֹדַעְתִּיךְ שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתִּי לְהִסְתַּפֵּק מִן הַיַּיִן אֶלָּא מְעַט מְעַט: **וְאִם יָדוּעַ שֶׁיֵּינוֹ מַחְמִיץ.** שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם. וְאִידָךְ אָמַר לֵיהּ דְּלֹא בָּעֵי לַיַּיִן אֶלָּא לַמִּקְפָּה וְלַשְׁהוֹתוֹ לִקַּח מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט: **הֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת.**

דַּהֲוָה לֵיהּ לְאוֹדוּעֵי שֶׁאֵין יֵינוֹ מִתְקַיֵּים: **מְבָשָּׁם.** דַּרְכּוֹ לְהִתְקַיֵּים עַד עֲצֶרֶת. וּמְשָׁם וָאֵילַךְ הַחֹם מְקַלְקְלוֹ: **וְיָשָׁן.** אִם מָכַר לוֹ יַיִן עַל מְנָת שֶׁהוּא יָשָׁן, נוֹתֵן לוֹ מִשֶּׁל אֶשְׁתְּקַד, מִן הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה הַקּוֹדֶמֶת לָזוֹ:

ד. הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת, וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ לִבְנוֹת לוֹ בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ וּבֵית אַלְמְנוּת לְבִתּוֹ, בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רֶפֶת בָּקָר הוּא זֶה. הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בָּקָר, בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ. בַּיִת קָטָן, שֵׁשׁ עַל שְׁמֹנֶה. גָּדוֹל, שְׁמֹנֶה עַל עָשָׂר. טְרַקְלִין, עָשָׂר עַל עָשָׂר. רוּמּוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ. רְאָיָה לַדָּבָר, הֵיכָל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל כִּבְנִין הֵיכָל:

ר״ע מברטנורה

בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ. שֶׁדֶּרֶךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת לִבְנוֹ בַּיִת כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אִשָּׁה: **בֵּית אַלְמְנוּת לְבִתּוֹ.** כְּשֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ. אֲבָל בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ הִיא אֵצֶל בַּעְלָהּ, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ חָתָן לָדוּר עִם חָמִיו: **רֶפֶת בָּקָר הוּא זֶה.** וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר: **בַּיִת קָטָן.** הַפָּחוּת שֶׁבַּבָּתִּים הוּא שֵׁשׁ עַל שְׁמֹנֶה. וְהַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ סְתָם לַעֲשׂוֹת לוֹ בַּיִת צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה שֵׁשׁ עַל שְׁמֹנֶה: **גָּדוֹל.** וְאִם פֵּרֵשׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ בַּיִת גָּדוֹל: **טְרַקְלִין.** עָשׂוּי לְמוֹשַׁב שָׂרִים: **רוּמּוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ.** אַכְּלְהוּ קָאֵי, דְּהַיְנוּ בְּבַיִת קָטָן רוּמּוֹ שִׁבְעָה, וּבְבַיִת גָּדוֹל תִּשְׁעָה, וּטְרַקְלִין עֶשֶׂר: **רְאָיָה לַדָּבָר הֵיכָל.** שֶׁהָיָה אָרְכּוֹ אַרְבָּעִים וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים וְרוּמּוֹ שְׁלֹשִׁים, שֶׁהֵם חֲצִי אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ: **הַכֹּל כִּבְנִין הֵיכָל.** אֵיפָא דְּאָמְרֵי הָא דְּתָנֵן לְעֵיל רוּמּוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ, רְאָיָה לַדָּבָר הֵיכָל, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל קָתָנֵי לַהּ, שֶׁרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כִּבְנִין הֵיכָל. וְאֵיפָא דְּאָמְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל פְּלִיג אַתַּנָּא קַמָּא וְאַתְּמוֹהֵי קָא מִתַּמַּהּ, וְכִי הַכֹּל בּוֹנִים כְּבִנְיַן הֵיכָל, אֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

ה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין, וְאֵינוֹ מַכְנִיס בְּהֶמְתּוֹ וּמַשְׁקֶה מִבּוֹרוֹ, אֶלָּא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה מִבַּחוּץ, וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתָחַת:

ר״ע מברטנורה

בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. בַּיּוֹם. וְלֹא שֶׁיַּטְרִיחֵהוּ לַעֲמֹד בַּלַּיְלָה: **זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת.** שֶׁלֹּא יִגְנֹב בַּעַל הַבַּיִת מִמֵּי בּוֹרוֹ. וּבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת אַחֶרֶת בְּאוֹתוֹ פֶּתַח הַפָּתוּחַ לַבּוֹר, שֶׁלֹּא יוּכַל לָבֹא לִשְׁאֹב בְּלֹא דַּעַת בַּעַל הַבַּיִת, וְלֹא יָבֹא לְעוֹלָם בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אֶלָּא אִם כֵּן יֶשְׁנוֹ לְבַעַל הַבַּיִת בְּבֵיתוֹ. וּמְשׁוּם חֲשַׁד אִשְׁתּוֹ תִּקְּנוּ כֵּן:

ו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּנָּה לִפְנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין, וְאֵינוֹ מַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִין, וְלֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת, וְהַחִיצוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. נָתְנוּ לוֹ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וּמַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִין, וְלֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת, וְזֶה וָזֶה אֵינָם רַשָּׁאִים לְזָרְעָהּ:

ר״ע מברטנורה

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּנָּה. וְנִתְרַצָּה חִיצוֹן לָתֵת לַפְּנִימִי דֶּרֶךְ בְּאֶמְצַע שָׂדֵהוּ: **לֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ.** דְּכֵיוָן דְּמַזִּיקוֹ הֶזֵּק גָּדוֹל שֶׁעוֹבֵר בְּאֶמְצַע שָׂדֵהוּ, אֲנַן סָהֲדֵי דְּלֹא נִתְרַצָּה לוֹ אֶלָּא לְצֹרֶךְ גִּנָּה בִּלְבַד, וְלֹא שֶׁיִּכָּנֵס לְצֹרֶךְ תַּשְׁמִישׁ אַחֵר: **וְהַחִיצוֹן זוֹרֵעַ.** דְּכֵיוָן דִּבְאֶמְצַע שָׂדֵהוּ הוּא, אֲנַן סָהֲדֵי דְּלֹא מָחַל לוֹ הַדֶּרֶךְ לְגַמְרֵי וְשָׁלֹא יוּכַל הוּא לְזָרְעָהּ: **וְזֶה וָזֶה אֵין רַשָּׁאִין לְזָרְעָהּ.** דְּכֵיוָן דְּמִן הַצַּד הוּא, לְהִלּוּךְ גְּרֵידָא יְחֵדוּהוּ לוֹ:

ז. מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, נִטְלָהּ וְנָתַן לָהֶם מִן הַצַּד, מַה שֶּׁנָּתַן נָתַן, וְשֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוֹ. דֶּרֶךְ הַיָּחִיד, אַרְבַּע אַמּוֹת. דֶּרֶךְ הָרַבִּים, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ, אֵין לָהּ שִׁעוּר. דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר, אֵין לָהּ שִׁעוּר. הַמַּעֲמָד, דִּיֵּנֵי צִפּוֹרִי אָמְרוּ, בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּין:

ר״ע מברטנורה

מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ. שֶׁהֶחֱזִיקוּ רַבִּים לַעֲבֹר שָׁם לְעוֹלָם: **וְשֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוֹ.** וְיֵשׁ לָרַבִּים שְׁנֵי הַדְּרָכִים. דְּקַיְמָא לָן מֵצַר שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ רַבִּים אָסוּר לְקַלְקְלוֹ: **דֶּרֶךְ הַיָּחִיד.** הַמּוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ דֶּרֶךְ תּוֹךְ שָׂדֵהוּ צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת: **דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֵין לוֹ שִׁעוּר.** שֶׁהַמֶּלֶךְ פּוֹרֵץ גָּדֵר לְפָנָיו לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ: **דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר.** שֶׁנּוֹשְׁאִין הַמֵּת לְקָבְרוֹ, אֵין לוֹ שִׁעוּר. תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, מִשּׁוּם יְקָרָא דְּמֵת. וְלֹא שֶׁיִּכּוֹלִים לִפְרֹץ גָּדֵר כְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא שֶׁיִּכּוֹלִים הַמְלַוִּין אֶת הַמֵּת לַעֲבֹר עַל גַּבֵּי זְרָעִים וְאֵין צְרִיכִים לִנְטוֹת לְכָאן וּלְכָאן: **בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּין.** הוּא [שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת וּשְׁנֵי טְפָחִים] רֹחַב בְּאֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה. וּמְקוֹם הַמַּעֲמָד הוּא שָׁהוּ עוֹשִׂים שִׁבְעָה מַעֲמָדוֹת שִׁבְעָה מוֹשָׁבוֹת כְּשֶׁהָיוּ חוֹזְרִין מִלְּקִבּוֹר הַמֵּת, כְּנֶגֶד שִׁבְעָה הֲבָלִים שֶׁבְּתְחִלַּת סֵפֶר קֹהֶלֶת:

ח. הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁמֹנָה כּוּכִין, שְׁלֹשָׁה מִכָּאן וּשְׁלֹשָׁה מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִבְּנֶגֶד, וְכוּכִין אֶרְכָּן אַרְבַּע אַמּוֹת וְרוּמָן שִׁבְעָה וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה שֵׁשׁ אַמּוֹת עַל שְׁמֹנָה, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כּוּךְ, אַרְבָּעָה מִכָּאן וְאַרְבָּעָה מִכָּאן וּשְׁלֹשָׁה מִבְּנֶגֶד וְאֶחָד מִימִין הַפֶּתַח וְאֶחָד מִן הַשְּׂמֹאל. וְעוֹשֶׂה חָצֵר עַל פִּי הַמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ, כִּמְלֹא הַמִּטָּה וְקוֹבְרִיהָ, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁתֵּי מְעָרוֹת, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַרְבַּע, לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל לְפִי הַסֶּלַע:

ר״ע מברטנורה

הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ. בְּקִבֹּלֶת שֶׁיַּחְפֹּר לוֹ קֶבֶר: **אַרְבַּע אַמּוֹת.** רֹחַב, וְשֵׁשׁ בָּאֹרֶךְ: **שְׁמֹנָה כוּכִין.** שְׁמֹנָה קְבָרִים: **שְׁלֹשָׁה מִכָּאן שְׁלֹשָׁה מִכָּאן.** לִשְׁנֵי צְדָדִין שֶׁל אֹרֶךְ הַמְּעָרָה. וּשְׁנַיִם כְּנֶגֶד הַנִּכְנָס לַמְּעָרָה. וְכָל קֶבֶר וָקֶבֶר אַרְבַּע אַמּוֹת אֹרֶךְ וְרֹחַב שִׁשָּׁה טְפָחִים וְרוּם שִׁבְעָה. נִמְצָא בֵּין כָּל קֶבֶר וָקֶבֶר שֶׁמֶן הַצְּדָדִים אַמָּה וּמֶחֱצָה. וּבֵין הַשְּׁנַיִם שֶׁמִּכְּנֶגֶד שְׁתֵּי אַמּוֹת: **הַכֹּל לְפִי הַסֶּלַע.** אִם הַמָּקוֹם קָשֶׁה אֵין הַמְקַבֵּל חַיָּב לַחְפֹּר אֶלָּא שֵׁשׁ אַמּוֹת בָּאֹרֶךְ וְאַרְבַּע בָּרֹחַב כְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא. וְאִם הַמָּקוֹם רַךְ וְתִחוֹחַ חַיָּב הַמְקַבֵּל לַחְפֹּר שֵׁשׁ עַל שְׁמֹנָה כְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא:

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחְתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפִּסִיכוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחְתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור י"ד אייר תשפ"ג]

מזל טוב מזל טוב!!!